

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΕ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1948

ΑΡΙΘ. 25—26

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΑ ΕΞΟΥΘΕΝΗΜΕΝΑ

Πασχάλια Γράμματα. — *Τῆς Διευθύνσεως* Τὰ ἐξουθενημένα. — *† Μητροπολίτου Κορινθίας Μιχαὴλ* Τὰ προσόντα τῶν ἐφημερίων. — "Ἐγγραφον τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐγκύκλιος τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκκλησ. Ἐκπαιδεύσεως πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς μορφώσεως τῶν ὑποψηφίων ἐφημερίων. — *Παν. Ν. Τρεμπέλα* Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ ἐν τῇ γονυκλισίᾳ τῆς Κυριακῆς ἔθος (Γ'). *Πρεσβυτέρου Ἰωάννου Σπ. Ράμφου* Αἱ ἑορταὶ τῶν Θεομητορικῶν ἀμφίων: τῆς τιμίας Ἐσθῆτος, τῆς τιμίας Ζώνης καὶ τῆς Σκέπης. — *Παρατηρήσεων Στήλη*: Ὁ "Ἄρειος Πάγος. — Ἐκφραστικώτατοι λακωνισμοί. — «Ἐθνικόν». — Προσοχὴ εἰς τὴν γυναῖκα. — Χρονικά.

ΠΑΣΧΑΛΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

10 Ἀπριλίου 1948

Μακαριώτατε,

«Ἐβλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺν αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζωῶν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν» (Α' Πε α β).

Ἠνωμένοι ἐν λατρείᾳ καὶ αἴνῳ πρὸς τὸν ἀναστάντα Κύριον ἡμῶν, οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ἱερεῖς, οἱ διάκονοι καὶ ὁ πιστὸς λαὸς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, μετ' ἐμοῦ, ὁ ὁποῖος θεία προνοία εἶμαι ἐμπεπιστευμένος τὴν ποιμαντορικὴν φροντίδα τοῦ τμήματος τούτου τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ, πέμπομεν τῇ ἡμετέρᾳ Μακαριότητι πασχάλιους εὐχὰς καὶ χαιρετισμοὺς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Μυστικῶς παρακολονησάντες πάλιν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τοῦ σωτηρίου Πάθους καὶ τοῦ ἀπολυτικῶν θανάτου διὰ τοῦ ζωηφόρου σταυροῦ τὸν ἅγιον Κύριον ἡμῶν, ἀγαλλόμεθα διότι ἠνωσεν ἡμᾶς περὶ ἑαυτὸν ἐν τῷ θριάμβῳ καὶ τῇ νίκῃ τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως Αὐτοῦ καὶ εὐχόμεθα ὅπως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκδηλοῖ τὴν ἐνότητα ταύτην ἐξωτερικῶς καὶ ὁρατῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις εἶναι τὸ σῶμα Αὐτοῦ καὶ ἡ πληρότης Αὐτοῦ, ἡ πληροῦσα τὰ πάντα ἐν πᾶσι.

Ταπεινῶς δ' ἐπικαλούμενος τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ὑμῶν καὶ τοῦ ὑμετέρου λαοῦ καὶ χαιρετίζων ὑμᾶς ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ,

ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἀδελφὸς ἐν Χριστῷ

GEOFFREY

Ἀρχιεπίσκοπος Καντοναρίας, Πριμᾶτος πάσης Ἀγγλίας καὶ Μητροπολίτης

Ὁ κατὰ τὸ λῆξαν διήμερον ἑορτασμὸς τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὑπέμνησεν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον τὸ μέγιστον τῶν θαυμάτων τῆς Ἰστορίας, ὁποῖον τοῦ Χριστιανισμοῦ ἢ διάδοσις, ἐπιτευχθὲν διὰ τῶν μᾶλλον ἀσθενῶν, ἀγενῶν, ἀγροίκων, εὐτελῶν καὶ ἐξουθενημένων κατὰ κόσμον μέσων. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς, «διανοηθεὶς ὁ μηδεὶς πώποτε», ἐντελῶς δηλαδὴ διὰ τὸν τότε κόσμον ξένην διδασκαλίαν εἰς τὴν οἰκουμένην νὰ κατασπεύρῃ, νὰ ἀνατρέψῃ τοὺς ἐκασταχοῦ καθεστηκότας νόμους ἐκ βάθρων καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ νόμων ἰδικῶν του ἰδιωνύμων, τὸ δὲ δὴ μέγιστον, νὰ ἀνασπάσῃ ἀπὸ ρίζης τὰς οἷας δῆποτε θρησκευτικὰς τῶν λαῶν πεποιθήσεις καὶ εἰς τὴν θέσιν τῶν μέχρις αὐτοῦ δοξαζομένων θεοτήτων νὰ ἀποφῆνῃ ἑαυτὸν «Ἐνα τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν», ἐχρησιμοποίησεν ὡς ὑπηρέτας καὶ διακόνους τῆς οἰκείας βουλής ἀνθρώπου «ἀγροικοτάτους καὶ εὐτελεστάτους, ἐξ ἀλειίας καὶ ταπεινοῦ βίου, ἐκτὸς πάσης γεγονότας παιδείας καὶ μηδὲ διαραὶ δυναμένους τὸ στόμα», οὔτε ὑλικῆς δυνάμεως εὐποροῦντας ἢ γένους λαμπρότητα διαθέτοντας ἦσαν ἄνθρωποι «τοῦ καλάμου καὶ τοῦ ἀγκίστρου καὶ τῆς σμίλης καὶ τοῦ τρυπάνου» οἱ μαθηταὶ του. Καὶ ἡ καινὴ των δὲ διδασκαλία ἦτο διὰ τοὺς τότε ἐντελῶς ἀπαράδεκτος, ἐφ' ὅσον ὁ κηρυττόμενος ἦτο Χριστὸς ἐσταυρωμένος, Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρία, καὶ οἱ παρόδοξοι κήρυκες τῆς ἀντιμετωπιζόντο ὡς σερμολόγοι καὶ ξένων δαιμονίων καταγγελεῖς, ἐχθροὶ καὶ ἔκνομοι ὑπονομευταὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν καθεστώτων.

Τοῦ τολμηροτάτου τούτου ἐγχειρήματος δύο ἐπῆλθον, ἀλληλαιναιρούμενα ὅμως, διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἀντίθεσιν των, ἀποτελέσματα: τὸ μὲν ἢ θανάσιμος πρὸς τὸ τόλμημά των ἀντί-

δρασις, τὸ δὲ ἢ διὰ τοὺς τὰ τοῦ κόσμου φρονοῦντας ἀνεξήγητος ὑπὲρ τὸ ἀκέραιον ἐπιτυχία τοῦ ἀναληφθέντος ἀθλήματος. Εἶνε ἀνεκδιήγητα τὰ ἅπερ συνήνησαν καλύματα εἰς τὸ ἔργον των οἱ ἀπόστολοι, καὶ τὰ μαρτύρια, εἰς ἃ ὑπεβλήθησαν. Πείνα καὶ γυμνητεία καὶ κόλαφοι καὶ λοιδοραὶ καὶ βλασφημίαι, βάσανοι καὶ φυλακαὶ καὶ δεσμὰ καὶ αἰκίαι παντοῖαι, πῦρ καὶ σίδηρος καὶ θήρες καὶ σταυροὶ περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγένοντο καὶ πάντων περίφημα. Κλασικὴν παράστασιν τῶν ἀποστολικῶν δοκιμασιῶν μᾶς παρέσχεν ὁ μηδὲν τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων ὑστερηκὼς ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν : «ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις... κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἐθνῶν, κινδύνους ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσῃ, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις· ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι», προστίθεται δὲ καὶ τὸ ποσάκις ἐμαστιγώθη καὶ ἔρραβδίσθη καὶ ἐλιθάσθη καὶ ἐναυάγησε καὶ πῶς νυχθημερὸν ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκε.

Παρὰ ταῦτα, οἱ ἀπόστολοι ἐγένοντο «ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ τὰ πάντα κατέχοντες». Ἐν βραχεῖ χρόνῳ τὸ Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, «καὶ βάρβαροι καὶ Ἕλληνες τὰς περὶ Ἰησοῦ γραφὰς πατρίοις χαρακτῆρσι καὶ πατρίῳ φωνῇ μετελάμβανον», ὡς διαπιστοῖ ὁ Εὐσέβιος. Ὁ κηρυσσόμενος Ἰησοῦς «μυρία πέπεικε πλήθη καὶ μυριάνδρῳ συνέστησαν ἐκκλησίαι πρὸς αὐτῶν ἐκείνων τῶν εὐτελεστάτων καὶ ἀγροίκων τοῦ Ἰησοῦ μαθητῶν, οὐκ ἐν ἀδήλοις τόποις, ἀλλ' ἐν ταῖς μάλιστα διαπρεπεστάταις πόλεσιν ἰδρυθεῖσαι, ἐπ' αὐτῆς τῆς ρωμαίων βασιλευούσης, ἐπὶ τε τῆς Ἀλεξανδρέων καὶ Ἀντιοχείων, καθ' ὅλης τε τῆς Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, Εὐρώπης τε καὶ Ἀσίας, ἐν τε κόμαις τε καὶ χώραις καὶ παντοίοις ἔθνεσι». Τῆς εἰδωλολατρικῆς πλάνης ἢ δεισιδαιμονία ἐσβέσθη ἀφ' ἑαυτῆς «καθ' ἅπερ τῶν σωμάτων τὰ τηκεδόνι παραδοθέντα μακρῶ καί, μηδενὸς αὐτὰ βλάπτοντος, αὐτόματα φθείρεται καὶ διαλυθέντα κατὰ μικρὸν ἀφανίζεται», κατὰ τὴν τόσον ἐπιτυχῆ παρομοίωσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Πῶς δὲ συνέβη τοῦτο τὸ θαυμαστόν;

Τὸ διαδηλοῖ μία πολυσήμαντος κυριακὴ φράσις : «ἐν τῷ ὀνόματί μου». Ὅσα κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐλάλησαν οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ ἑορτῇ συναγερωθεῖσαν πολυεθνῆ πανσπερμίαν, καὶ τὸν κόσμον μετέπειτα περιάγοντες ἐφθέγγοντο, ἐκλαμβανόμενοι ἐνιαχοῦ τινὲς ἐξ αὐτῶν ὡς Ζεὺς καὶ Ἑρμῆς, δὲν ἦσαν ρήματα ἀλιέων, οὐδὲ καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν τελούμενα θαύματα ἦσαν ἐπιτεύγματα τῶν εὐτελῶν ἐκείνων ἰδιωτῶν, ἀλλὰ τῆς ἐν αὐτοῖς καὶ δι' αὐτῶν ἐνεργούσης δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ὁποίου εἰς τὸ ἀργαλέον ἐκεῖνο τῆς σωτηρίας ἔργον εἶχον ὀλοψύχως κατ' ἐντολὴν τοῦ Κυρίου ἀποδυθῆ, διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου δοκιμῆς μέχρι καὶ θανάτου πιστοῦντες τὴν ὑπὲρ ἧς ἐμαρτύρουν ἀλήθειαν, ἧς ὑπῆρξαν αὐτήκοοι καὶ αὐτόπται.

Τῆς ὁμάδος ἐκείνης τῶν ἀποστόλων ἐξεῖχον ὡς «πρωτοκορυφαῖοι» ὁ διὰ τὸν φλογερὸν μὲν αὐτοῦ ζῆλον ἰδιάζουσαν ἐν τοῖς δώδεκα καταλαβῶν θέσιν Πέτρος, δι' ὅσα ἐκ τῶν Εὐαγγελίων γινώσκωμεν, καθ' ὅ,τι δὲ ἐκ τῶν «Πράξεων» καὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου συνάγομεν πρῶτος οὗτος μετὰ τὸν Ἐνα.

ΤΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

Ὅλοι συμφωνοῦμεν ὅτι ὁ μέλλον ἐφημέριος πρέπει νὰ ἔχη πίστιν, εὐλάβειαν καὶ ζῆλον. Κανείς, κατὰ τὴν ταπεινὴν μας γνώμην, ἐπίσκοπος δὲν θὰ προτιμήσῃ διὰ κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν ἀνθρωπῶν ἀπιστον, ἀνευλαβῆ καὶ διαβεβλημένον ἠθικῶς. Ὅπως καὶ ὁ χειρότερος διδάσκαλος ἔχει τὴν φιλοτιμίαν νὰ παρουσιάσῃ τοὺς καλλιτέρους μαθητάς, ἔτσι καὶ ὁ χειρότερος ἐξ ἡμῶν τῶν ἐπισκόπων ἔχει τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν, νομίζομεν, νὰ ἔχη τοὺς καλλιτέρους συνεργάτας εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἐνοριακῶν ἐφημεριῶν του. Ὅλοι ἐπίσης συμφωνοῦμεν ὅτι, προκειμένου νὰ ἔχωμεν ἐφημερίους ἀνεπτυγμένους μὲν διανοητικῶς, διαβεβλημένους ὅμως ἠθικῶς, ἀνευδοκίως θὰ προτιμήσωμεν τοιοῦτους ἔχοντας περισσότερον καλλιέργημενας τὰς καρδίας των καὶ διάγοντας ζωὴν πνευματικὴν καὶ κατατείνοντας εἰς ἀγιότητα βίου.

Ἐπὶ τῶν σημείων τούτων δὲν ὑπάρχει, νομίζομεν, οὐδεμίαν διάστασιν γνωμῶν, οὔτε δὲ καὶ ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ.

Εἶναι ὡσαύτως ἀληθές, ἀλλὰ καὶ βούκοινον, ὅτι μεταξὺ τῶν ὑπαρχόντων ἐν ἐνεργείᾳ ἐφημεριῶν ὑπάρχουν τοιοῦτοι εὐλαβεῖς μὲν καὶ ζηλωταί, ἐστερημένοι ὅμως γνώσεων γραμματικῶν καὶ θεολογικῶν, πού ἐκπληροῦν τὴν ἱερὰν ἀποστολήν τους μὲ ἐπιτυχίαν πολὺ μεγαλειτέραν καὶ ἀποτελέσματα λαμπρότερα καὶ πλουσιώτερα ἀπὸ ἄλλους συναδέλφους των, ἀποφοίτους μὲν Γυμνασίων, Ἱερατικῶν Σχολῶν ἢ

καὶ θεολόγους, ἔστερημένους ὁμῶς ζωῆς πίστεως καὶ θεουργουῦ ζήλου καὶ συνεπῶς χωλαίνοντας εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐμφάνισιν μεταξὺ τοῦ ἑνοριακοῦ ποιμνίου των.

Καὶ τοῦτο εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητον. Καὶ ἐπὶ τούτου οὐδεμία διάστασις γνώμων ἐπικρατεῖ. Διότι ὅπου τὰ πράγματα φωνάζουν, αἱ συζητήσεις εἶναι περιτταί. Καὶ ἂν τυχὸν δὲ ἡμεῖς οἱ γράφοντες ἔχομεν ἄλλοιαν γνώμην, ἔρχονται οἱ ἑνορῆται μὲ τὴν προτίμησιν, τὴν στοργὴν των, τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀξιούς τῆς ἀποστολῆς των ἐφημερίους, νὰ μᾶς διαφεύσουν καὶ ἀποστομώσουν.

Φρονοῦμεν ὁμῶς ὅτι, ὅταν καθ' ὑπερβολὴν τονίζωμεν καὶ ὑπογραμμίζωμεν εὐκαίρως καὶ ἀκαίρως, ὅτι προτιμότεροι εἶναι οἱ ἀγράμματοι καὶ εὐλαβεῖς ἐφημέριοι, παρὰ οἱ μορφωμένοι καὶ ἀνευλαβεῖς, δὲν ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ὑπάρχουσαν πραγματικότητα πρῶτον, καὶ δευτέρον βάλλομεν κατὰ τῶν προσπαθειῶν ἐκείνων, πού ἐργάζονται μὲ ζήλον καὶ ἐντατικότητά δια νὰ ἀνανυσώσουν τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον τῶν ἑνοριακῶν ἐφημερίων.

Καὶ πρῶτον, ἡ πραγματικότης λέγει τοῦτο: ὅτι, δυστυχῶς, οἱ ἀμόρφωτοι εὐλαβεῖς ἱερεῖς ἀποτελοῦν μειονότητα καὶ ἐξαιρέσεις. Διὰ τίνα λόγον ἄρα γὰρ νὰ λαμβάνωμεν ὡς βᾶσιν τὴν μειονότητα αὐτὴν καὶ νὰ οἰκοδομοῦμεν ἐπ' αὐτῆς καὶ νὰ ἐξάγωμεν συμπεράσματα πόρρω ἀπέχοντα τῆς ὠμῆς καὶ σκληρᾶς πραγματικότητος; Ἡ δὲ σκληρὰ πραγματικότης λέγει, ὅτι, ἐνῶ ἀποτελοῦν μειονότητα εὐλογημένην, βεβαίως, καὶ ἀξιέπαινον τὰ μάλιστα οἱ ἀγράμματοι καὶ εὐλαβεῖς ἐφημέριοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τούναντίον ἡ πλειονότης, ἡ μεγίστη πλειονότης τῶν ἀνευ προσόντων ἐφημερίων τῆς πατρίδος μας δὲν διακρίνονται διὰ τὴν εὐλαβειάν των. Καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ οὔτε εὐλάβεια, οὔτε διανοητικὴ ἀνάπτυξις καὶ γνώσεων ἐφόδια ἐγκυκλοπαιδικῶν καὶ θεολογικῶν, ἡ ζημία καὶ ἡ βλάβη εἶναι ἀπροσμέτρητος. Οἱ τοιοῦτοι ἐφημέριοι, δυστυχῶς, εἶναι λεγεὼν εἰς τὴν πατρίδα μας. Χωρὶς ἐφόδια πνευματικὰ καὶ ἠθικά, χωρὶς γνώσεις ἀπαραιτήτους ὡς πρὸς τὰς Ἱ. Ἀκολουθίας καὶ τὰ Ἁγία Μυστήρια, τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦν, καὶ οἱ ἴδιοι κολάζονται καὶ τοὺς ἄλλους παρασύρουν εἰς δεισιδαιμονίας καὶ λατρείαν καθ' ὁλοκληρίαν μηχανικὴν καὶ τυπικὴν. Πόσοι ἐκ τῶν ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου γνωρίζουν τὴν σημασίαν τοῦ περιεχομένου τῶν εὐχῶν τῆς Θ. Λειτουργίας τοῦ Ἱ. Χρυσόστομου, τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τῶν Προηγιασμένων; Πόσοι ἐξ αὐτῶν κατανοοῦν τὰ ὑψηλὰ νοήματα τῶν κατανυκτικωτάτων εὐχῶν τῆς Πεντηκοστῆς, τὰς ἀναγνωσκομένας ἐν ἀγένοσ καὶ γονάτων κλίσει; Πόσοι ἐνεβάθυναν εἰς τὸ ἅγιον περιεχόμενον τῶν θεσπεσιῶν, τῶν ὄντι, εὐχῶν τοῦ Ἱ. Βαπτίσματος, τοῦ θεοῦδρουτοῦ Γάμου, τοῦ Ἁγίου Εὐχελαίου; Καὶ ἐφόσον δὲν ἐννοοῦν τὸ περιεχόμενον τῶν εὐχῶν τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ τῶν λοιπῶν ἁγιοτάτων Μυστηρίων, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συγκινηθοῦν, νὰ κλαύσουν, νὰ συντριβοῦν ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει αὐτῶν, ἐπὶ τῇ τελείᾳ τῶν Ἱ. Ἀκολουθιῶν τῆς Μητρὸς μας Ἐκκλησίας; Ὅχι μόνον δὲν συγκινοῦνται καὶ δὲν κλαίουσιν—ὅπως ἰσχυ-

ρίζονται τινες θεωρητικῶς μόνον ἐξετάζοντες τὴν σημερινὴν ἐφημεριακὴν ζωὴν καὶ ἐργασίαν—ἀλλὰ ἀναγινώσκουν τὰς εὐχὰς καὶ τελοῦν τὰ ἁγιώτατα Μυστήρια κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἐξάγῃ τὸ συμπέρασμα ὁ ἀμερολήπτως παρακολουθῶν τὰ πράγματα, ὅτι καὶ αὐτοὶ οὐδὲν ἐννοοῦν καὶ πραγματικῶς κολάζονται, καὶ οἱ παρακολουθῶντες χριστιανοὶ εἶναι βυθισμένοι εἰς σκότος πυκνότετον ὡς πρὸς τὰ λεγόμενα, ψαλλόμενα καὶ τελούμενα, καὶ δὴ καὶ σκανδαλίζονται ἐκ τοῦ ἀμελεστάτου καὶ, συνεπῶς, ἀσεβεστάτου τρόπου, διὰ τοῦ ὁποῖου οἱ ἐφημέριοί μας τελοῦν τὰ ἁγιώτατα. Ἄλλὰ μὴν καὶ οἱ ἐκ τῶν εὐλαβῶν, πλὴν καὶ ἀμορφῶτων, δὲν ἐπισύρουν τὰ δυσμενῆ σχόλια πλειστάκις εἰς βάρος κλήρου καὶ Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ἐκ μέρους τῶν ἐγγραμμάτων καὶ μορφωμένων χριστιανῶν καὶ ὅλος ἰδιαίτερος τῶν μὴ φιλικῶς διακειμένων ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας; Διότι εἶναι γνωστότατον, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει πλουσία, βεβαίως, ἐπὶ τῶν εὐλαβῶν ἱερέων, δὲν καθιστᾷ ὁμῶς καθόλου περιττὸν, οὔτε ἐξαφανίζει τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα. Ὁ δὲ ἀνθρώπινος παράγων ὀφείλει νὰ συνεργασθῇ μετὰ τῆς θείας χάριτος, διὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ τὸ ἔργον. Ὁ δὲ ἀνθρώπινος παράγων ὀφείλει νὰ προσθέσῃ τὴν μάθησιν, τὴν γνώσιν, ὅπως, ἄλλωστε, τρανώτατα διακηρύττουν τοῦτο τὰ μεγάλα παραδείγματα τῶν ἁγίων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐτη δόλοκληρα διήλθον μελετῶντες καὶ σπουδάζοντες τὴν τεθῦραθεν καὶ θεολογικὴν φιλολογίαν, ὅπως ἰδιαίτερος τὰς Γραφὰς οἱ Χρυσόστομοι, Βασίλειοι, Γρηγόριοι, Κλήμεντες, Διονύσιοι, Ὠριγένης, Δίδυμοι, Ἀθανάσιοι, Ἰσίδωροι, Αὐγουστῖνοι καὶ Ἱερώνυμοι. Ἐνῶ, λοιπόν, ἀξιεπαινοῦς καὶ εὐλογημένας ἐξαιρέσεις ἀποτελοῦν οἱ ἀμόρφωτοι, εὐλαβεῖς ὁμῶς, ἱερεῖς εἰς τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα, τούναντίον οἱ ἀμόρφωτοι καὶ ἀνευλαβεῖς εἶναι οἱ πολὺ περισσότεροι, πού καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατανοοῦν τὴν μεγάλην καὶ στοιχειώδη ἔλλειψιν των καὶ θὰ ἤθελον, ἂν ἦτο δυνατόν, ἔστω καὶ τώρα καὶ μετεκπαιδευθοῦν διὰ νὰ γίνων ὁλόκληροι καὶ ἄρτιοι.

Καὶ τώρα τὸ δευτέρον σημεῖον. Τούτων οὕτως ἐχόντων, κανεὶς σῶας τὰς φρένας ἔχων δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι, ἐπειδὴ ὑπάρχουν καὶ μορφωμένοι ἐφημέριοι μὴ ἔχοντες ἐπίγνωσιν τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς των, εἶναι περιττὴ ἡ μόρφωσις, εἶναι ἀπόλεια χρόνου νὰ καταγινόμεθα μὲ τὴν ἀπόκτησιν ὅσον τὸ δυνατόν ἀρτιωτέρας ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ τὰ ὑπάρχοντα Φροντιστήρια καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ Σχολαὶ θὰ ἔδει ὄχι μόνον νὰ μὴ προαχθοῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ καταργηθοῦν. Ἄλλ' ἄρα γὰρ εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ μόρφωσις συνεπάγεται καὶ ἀνευλάβειαν; Μήπως ἀληθεύει ὅτι οἱ ὑπάρχοντες θεολόγοι ἐφημέριοι ἐκπληροῦν τὸ ἅγιόν τους ἔργον κατὰ τρόπον κατὰ τῶν ἀπὸ τοὺς ἀμορφῶτους συναδέλφους των; Ἡμεῖς τουλάχιστον, πού ἔχομεν τὸ εὐτύχημα νὰ ἀριθμῶμεν τρεῖς θεολόγους μεταξὺ τῶν ἐφημερίων μας καὶ τίνες Ἱεροδιδασκαλιστὰς, δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν ἀρητικῶτα καὶ ἀποφασιστικῶτα εἰς τὸ ἀνωτέρω τεθὲν ἐρώτημα. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι

ὅτι οἱ ἴδιοι ἐφημέριοι, παρ' ὄλην των τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν πνευματικότητα, πὺν τοὺς διακρίνει, θὰ ἐπετέλουν τὸ ἔργον τους μὲ ἀπόδοσιν καὶ ἀποτελέσματα ἀσυγκρίτως πτωχότερα καὶ μικρότερα τῶν σημερινῶν, ἂν ἐστεροῦντο τῆς σημερινῆς μορφώσεώς των. Κανείς, σοβαρῶς, δὲν θὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ὁ μορφωμένος ἐφημέριος, πὺν ἔχει, βεβαίως, καὶ τὰ πνευματικὰ προσόντα, δὲν θὰ κάμῃ τὸ καθήκον του ἀπείρως καλλίτερον ἀπὸ τὸν ἀμόρφωτον ἔστω δὲ καὶ εὐλαβῆ. Ἐπειτα ὁ σημερινὸς ἐφημέριος ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τόσους πολεμίους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁφείλει νὰ βάλῃ εἰς τὴν θέσιν του ὄχι μόνον τὸν βλάσφημον καὶ ἀσεβῆ χιλιαστὴν, ὄχι μόνον τὸν περιφρονοῦντα κάθε Ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν φανατικὸν Προτεστάντην, ὄχι μόνον τὸν ὀρθολογιστὴν Οὐνιτάριον τύπου Θ. Λαναρά, πιστῶς βαδίζοντα ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Ἀρείου, ὄχι μόνον τὸν χλιαρὸν καὶ ἀδιάφορον διανοούμενον, πὺν ἔχει τὴν πεπλανημένην ἰδέαν, ὅτι τὸ βάρος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔγκειται εἰς τὴν ἠθικὴν του διδασκαλίαν καὶ δὲν διδεδεικαμένην σημασίαν εἰς τὸ ἀπολυτικὸν ἔργον τοῦ Θεανθρώπου Ἰ. Χριστοῦ, πὺν ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν καὶ τὸν πυρῆνα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὄχι μόνον τοὺς διηθέν πνευματικὸς ἐκείνους πὺν ἡ πνευματικότης των φθάνει μέχρι τῆς ἀφελούς πίστεως εἰς τὰ φαντάσματα καὶ τὸν ἐκθειασμὸν τῶν ἐστατικῶν ἀναστενάρηδων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς λεγόμενους παλαιοθροολογίτας, πὺν μὲ φανατισμὸν τυφλὸν καὶ μίσος ἀσεβέστον καταφέρονται κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀποκαλοῦντες αὐτὴν ἀθεοφόβως καὶ ἀσεβῶς αἰρετικὴν. Ὁ ἐφημέριος, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς πλανωμένους, ἐκτὸς τῆς ἀκραδάντου πίστεως καὶ τοῦ ἀδιαβλήτου βίου, ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην μορφώσεως ἀριτίας καὶ ἀρίστης. Ἐχει ὑποχρέωσιν νὰ μελετᾷ συνεχῶς, νὰ ἔχῃ τὴν βιβλιοθήκην του, νὰ εἶνε, ἐγγεγραμμένος εἰς περιοδικὰ ψυχοφελῆ καὶ σοβαρά, νὰ πλουτίξῃ διαρκῶς τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰς γνώσεις του. Ἄλλως τε οἱ μεγάλοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι, οἱ παμφαεῖς οὗτοι φωστῆρες τῆς ἀνθρωπότητος τῆς χριστιανικῆς, καὶ μὲ τὰ συγγράμματά των καὶ μὲ τὴν ζωὴν των διελάλησαν ὅτι ἡ θεία χάρις, μόνον ἂν καταβάλλῃ ὁ κληρικὸς προσπάθειαν διὰ τὸν πλουτισμὸν τῆς διανοίας του, μόνον δηλονότι ἂν ὁ κληρικὸς θελήσῃ σοβαρῶς νὰ συνεργασθῆ μετ' αὐτῆς, ἔρχεται πλουσία καὶ ἀφθονος ἐφ' ἡμῶν. Ἡ ὀκνηρία ἀποτελεῖ θανάσιμον ἀμάρτημα. Ὄταν δὲ ἡμεῖς ἰσχυρίζομεθα, ὅτι θὰ τὰ καταφέρωμεν μὲ ἱερεῖς ἀγραμμάτους μὲν πλὴν εὐλαβεῖς, τότε προδίδομεν ὀκνηρίαν πνεύματος. Ἐχει, ὅθεν, ἡ Ἐκκλησία καὶ καθήκον καὶ συμφέρον νὰ ἐνισχύσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὴν ὑπάρχουσαν Ἐκκλησιαστικὴν ἐκπαίδευσιν, καὶ νὰ διατηρήσῃ μὲν τὰ λειτουργοῦντα ἤδη Φροντιστήρια, νὰ ἐπιτύχῃ δὲ, μετὰ σύντομον χρονικὸν διάστημα, νὰ προαγάγῃ ταῦτα εἰς Φροντιστήρια ἀνώτερα, εἰς τὰ ὅποια, δηλονότι, θὰ γίνωνται δεκτοὶ μόνον ἀπόφοιτοι τῶν Γυμνασίων. Ἄν ὑπάρξῃ ἐνδοιασμὸς καὶ διστακτικότης εἰς τὴν γραμμὴν αὐτὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας ἐκπαίδευσως, τότε διὰ τὸ κατάντημα τῆς Ἐκκλη-

σίας, διὰ τὴν χειροτέρευσιν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐφημεριακῆς ζωῆς, θὰ πταίωμεν ἡμεῖς οἱ ἱεράρχαι. Ἡ Πολιτεία, πὺν δὲν διακρίνεται καὶ πολὺ διὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ νὰ ἐκτελῆ, κατὰ τὸ δυνατόν ἐπιτυχέστερον, τὸν ἅγιον προορισμὸν τῆς, εὐχαρίστως ἴσως θὰ ἴδῃ τοὺς κλονισμοὺς καὶ τοὺς ἐνδοιασμοὺς μας εἰς τοῦτο τὸ σοβαρώτατον ζήτημα καὶ λίαν εὐχαρίστως ἴσως θὰ παύσῃ ἐπιχορηγοῦσα τὰ Φροντιστήριά μας καὶ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς μας. Χωρὶς, φυσικὰ, νὰ θελήσῃ νὰ κατανοήσῃ τὴν μεγάλην ἀλήθειαν, ὅτι ὁ ἄρτιος ἐφημέριος εἶναι ὁ στῦλος καὶ τὸ ἐδραῖωμα τῆς κοινωνίας, δηλ. τοῦ Κράτους. Χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῆ ὅτι, ἂν εἴχομεν τοιοῦτους ἀρτίους πνευματικῶς καὶ μορφωτικῶς ἱερεῖς κατὰ τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς, δὲν θὰ ἐπηρεάζε τὸ χωρίον ὁ κομμουνιστὴς διδάσκαλος, ἀλλὰ θὰ εἶχε τὸν λόγον εἰς ὅλα τὰ ζητήματα ὁ ἐφημέριος, ὁ εὐλαβῆς, ὁ μορφωμένος, ὁ χορτάτος, ὁ κατὰ πάντα ἀκέραιος καὶ ἄρτιος. Καὶ θὰ ἀπετέλει παράλειψιν οὐσινωδестаτήν, ἂν δὲν ἐτονίζαμεν πόσον εὐγνωμονοῦμεν νὰ εἴμεθα εἰς τοὺς δύο διακεκριμένους ἐπιστήμονας καὶ χριστιανούς, καθηγητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ μας Πανεπιστημίου, πὺν διεδέχθησαν ἀλλήλους εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῶν Θερησκευμάτων, ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Θερησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, καὶ εἰργάσθησαν ἐπιτυχῶς καὶ τελεσφόρως τόσον διὰ τὴν ἰδρυσιν, ὅσον καὶ διὰ τὴν διατήρησιν καὶ συντήρησιν τῶν ὑπαρχόντων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων καὶ Σχολῶν. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κ. Καρμίρη ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Θερησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας θὰ συντελέσῃ τὰ μάλιστα ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τῶν Φροντιστηρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν καιρῷ προαγωγήν των εἰς ἀνώτερα τοιαῦτα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Πατρίδος καὶ πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

† Ὁ Κορινθίαις ΜΙΧΑΗΛ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΘΡΗΣΚΥΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις 25/6/1948

*Αριθ. πρωτ. 46277

Πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ἱεράν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ διαβιβάσωμεν συνημμένως ἀντίγραφον ταυταριθμοῦ ἐγκυκλίου τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλ. Ἐκπαίδευσως, μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως συστήσῃτε καὶ ὑμεῖς ἐγκυκλίως πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας καὶ Θεοφ. Ἐπισκόπους ἵνα, χρησιμοποιοῦντες τὰς παρεχόμενας διὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσως εὐκαιρίας, καταβάλωσι πᾶσαν μέριμναν διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν ὑποψηφίων Ἐφημερίων των καὶ τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν νῦν ὑπαρχόντων.

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι, οἱ γνωρίζοντες παντὸς ἐτέρου καλύτερον τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποκτήσεως κατηρητισμένων Ἐκκλησιαστικῶν στελεχῶν, θὰ ἐκτιμήσωσι δεόντως τὴν καταβαλλομένην ὑπὸ τῆς Πολιτείας προσπάθειαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ

θά περιβάλλωσι διά της στοργής των τό δλον ἔργον τῆς μορφώσεως τῶν Ἐφημερίων.

Ὁ Ὑπουργὸς
Α. ΒΟΥΡΑΟΥΜΠΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΓΕΝ. ΔΙΣΙΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24/6/1948

Ἀριθ. πρωτ. 46277

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐπικρατίας καὶ τοὺς Θεοφ. Ἐπισκόπους Κρήτης.

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ φέρωμεν εἰς γνῶσιν ὑμῶν ὅτι διὰ τὸ προσεχὲς σχολικὸν ἔτος 1948—49 ἐρρυθμίσθησαν ὡς κατωτέρω τὰ τῆς λειτουργίας τῶν Ἐκκλησιῶν Φροντιστηρίων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν:

Α') Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια θέλουσι λειτουργήσῃ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολ. ἔτους: 1) ἐν Ἀθήναις καὶ παρὰ τῇ Ριζαρείῳ Ἐκκλ. Σχολῇ, 2) ἐν Θεσσαλονίκῃ, 3) ἐν Πάτραις, εἰς ἃς μετεφέρθη μετατραπέν εἰς Ἀνώτερον τὸ Κατώτερον Ἐκκλ. Φροντιστήριον Κερκύρας, καὶ 4) παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Ἁγίας Τριάδος Χανίων Κρήτης, μετατραπέντος εἰς Ἀνώτερον τοῦ αὐτοῦ λειτουργοῦντος Κατωτέρου Ἐκκλ. Φροντιστηρίου.

Ἐν τοῖς Ἀνωτέροις τούτοις Φροντιστήρισις γίνονται, ὡς γνωστὸν, δεκτοὶ ἄνευ εἰσιτηρίων ἐξετάσεων διὰ διετῆ φοίτησιν οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον Γυμνασίου ἢ πτυχίον Διδασκαλείου, ἡλικίαν δὲ 25 ἐτῶν καὶ ἄνω. Πρὸς μετεκπαίδευσιν δύνανται νὰ φοιτήσωσιν οἱ κεκτημένοι τὰ αὐτὰ ὡς ἄνω προσόντα καὶ ἡλικίαν μέχρι 55 ἐτῶν.

Β') Κατώτερα Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια θέλουσι λειτουργήσῃ: 1) ἐν Κορίνθῳ, 2) ἐν Λαμίᾳ, 3) ἐν Βελλῆ Ἰωαννίνων, 4) ἐν Λαρίσῃ, 5) ἐν Κοζάνῃ, 6) ἐν Καβάλλᾳ, εἰς ἣν μεταφέρεται τὸ τῆς Ξάνθης, 7) παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Ἁγίας Ἀναστασίας Χαλκιδικῆς, καὶ 8) παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Πατμοῦ. Ἐλπίζεται ὡσαύτως ὅτι ἐνεργείας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλείας θὰ καταστήθῃ δυνατὴ ἢ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους λειτουργία τοῦ διὰ τοῦ Ν. Δ. 415)1947 ἰδρυθέντος κατωτέρου Ἐκκλ. Φροντιστηρίου παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Σκαφιδιάς Ἡλείας, ἀπὸ δὲ τοῦ μεταπροσεχοῦς ἔτους καὶ τοῦ διὰ αὐτοῦ Ν. Δ. ἰδρυθέντος Κατωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Ξενιάς Δημητριάδος.

Ἄπαντα ἀνεξαιρέτως τὰ Κατώτερα ταῦτα Φροντιστήρια θὰ περιλαμβάνωσιν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολ. ἔτους διετῆ κύκλον σπουδῶν, θὰ γίνονται δὲ ἐν αὐτοῖς δεκτοὶ πρὸς φοίτησιν οἱ κεκτημένοι ἀπολυτήριον Ἡμιγυμνασίου ἢ τῶν κατὰ τὸν νόμον 4397 Κατωτέρων Ἐπαγγελματικῶν σχολείων καὶ τῶν πρὸς ταῦτα ἰσοτίμων, ἢ ἐνδεικτικὸν προαγωγῆς ἐκ τῆς Β' τάξεως ἑξατάξιου Γυμνασίου ἢ Πρακτικοῦ Λυκείου ἢ Δ' Τάξεως Ὀκτατάξιου Γυμνασίου ἢ ἀπολυτήριον τῶν τῶς Ἐλληνικῶν καὶ Ἀστικῶν σχολείων, ἔχοντες δὲ ἡλικίαν 25 ἐτῶν καὶ ἄνω. Πρὸς μετεκπαίδευσιν δύνανται νὰ φοιτήσωσιν ἐν τοῖς Φροντιστήρισις τούτοις πάντες οἱ ἐφημέριοι ἡλικίας μέχρι 55 ἐτῶν, ἀνεξαρτήτως γραμματικῶν προσόντων καὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν Δ' μισθολογικὴν κατηγορίαν, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 90604) 20—10—47 ὑπουργικὴν ἐγκύκλιον, κατόπιν ὁμων συννενοήσεως τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν μετὰ τῶν Διευθυντῶν τῶν Φροντιστηρίων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀναγκασιῶσιν ὠθῶν θέσεων. Ἐφημέριοι καὶ Δημοδιδάσκαλοι ἐν ἐνεργείᾳ ἐγγραφόμενοι εἰς τὰ Ἐκκλ. Φροντιστήρια δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἐκπαιδευτικὴν ἄδειαν μετὰ πληρῶν ἀποδοχῶν μέχρι 2 σχολικῶν ἐτῶν, χορηγοῦμένην εἰς μὲν τοὺς ἐφημέριους ὑπὸ τοῦ οἴκειου Μητροπολίτου, εἰς δὲ τοὺς Δημοδιδασκάλους ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας.

Γ') Ἐπίσης κατὰ τὸ προσεχὲς σχολ. ἔτος θέλουσι λειτουργήσῃ αἱ αὐταὶ Ἐκκλησιαστικαὶ Σχολαί, αἵτινες ἐλειτούργησαν καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος καὶ ἐν ταῖς

αὐταῖς ἔδραις, προστιθεμένης μίᾳς ἐπὶ πλέον τάξεως εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν. Αἱ Σχολαί αὗται λειτουργοῦσιν 1) ἐν Κορίνθῳ, 2) ἐν Λαμίᾳ, 3) παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Ἁγίας Ἀναστασίας Χαλκιδικῆς, 4) ἐν Ξάνθῃ, 5) παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Ἁγίας Τριάδος Χανίων Κρήτης καὶ 6) παρὰ τῇ Ἱ. Μονῇ Πατμοῦ.

Παρακαλοῦνται ὅθεν οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι ὅπως ἀναγνωρίζοντες τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς ἐξυψώσεως τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιλογῆς τῶν ἀρίστων διὰ τὸ ὑψηλὸν τοῦ Κληρικοῦ λειτουργήμα, ἐκτιμώντες δὲ δεδόντως τὴν ὑπόθεσιν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, μεριμνήσωσιν ἀπὸ τοῦδε διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν καταλλήλων ἀπὸ πάσης ἀπόψεως προσώπων ἵνα ἐγκαίρως ἀποσταλῶσι ταῦτα πρὸς φοίτησιν εἰς τὰ ἀνωτέρω Ἐκκλησιαστικά Σχολεῖα.

Ἰδιαιτέρως παρακαλοῦνται οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι ὅπως καταβάλλωσι πᾶσαν μερίμαν ἵνα οἱ ἐκλεγεσόμενοι κέκτηνται εἰ δυνατόν ἀπολυτήριον Γυμνασίου ἢ πτυχίον Διδασκαλείου, ὥστε νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὰ Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια.

Ἐπὶ τῆς βέβαιος ἐλπίς ὅτι, ἐάν πᾶσαι αἱ Ἱεραὶ Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ ἀποστείλωσιν εἰς τὰ πλησιέστερον πρὸς τὰς ἔδρας αὐτῶν λειτουργοῦντα Ἐκκλ. Φροντιστήρια πλείονας ὑποψηφίους τῶν, ὥστε νὰ συμπληρωθῶν ἅπασαι αἱ εἰς χιλιάς περίπου ἀνερχόμενα θέσεις τῶν δώδεκα Φροντιστηρίων, θὰ καταστήθῃ ἐντὸς βραχείου σχετικῶς χρόνου δυνατὴ ἢ διὰ καθηρισμένον στελεχῶν πλήρωσιν πασῶν τῶν ὑφισταμένων σήμερον κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου
τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως
† Ὁ Ἰωαννῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΤΟ ΕΝ ΤΗ ΓΟΝΥΚΛΙΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΕΘΟΣ

Γ'

Κατὰ τὸν 90ὸν κανόνα τῆς Πενθέκτης συνόδου «μετὰ τὴν ἐν τῷ Σαββάτῳ ἑσπερινὴν τῶν ἱερωμένων πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἴσοδον, κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθος, μηδένα γόνυ κλίνειν μέχρι τῆς ἐφεξῆς κατὰ τὴν Κυριακὴν ἑσπέρας, καθ' ἣν μετὰ τὴν ἐν τῷ λυχνικῷ εἴσοδον αὐθις τὰ γόνυκα κάμπτοντες οὕτω τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ προσάγομεν». Μὲ ἄλλας λέξεις ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου μικρᾶς εἰσόδου μέχρι τῆς μικρᾶς εἰσόδου τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς δὲν πρέπει νὰ γίνωνται γονυκλιῶς αἱ πρὸς τὸν Κύριον εὐχαί μας.

Ἄλλὰ καὶ ὁ κανὼν οὗτος, ὅστις ἄλλως τε ἀναφέρεται καὶ εἰς «τὸ κρατοῦν ἔθος», δηλαδὴ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν, δεόν νὰ συσχετισθῇ πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς μνημονευθείσης διατάξεως τοῦ Νικηφόρου καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ μόλις 120 ἔτη χωρίζουσι τὸν τελευταῖον τοῦτον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ Πενθέκτη σύνοδος καθώριζε τοὺς κανόνας αὐτῆς. Ἐν ἄλλαις λέξεσι ἢ ἀπαγόρευσις τῆς γονυκλισίας δὲν εἶνε ἀπόλυτος, ἀλλὰ μόνον σχετικὴ, συμβιβασομένη πλήρως καὶ μὴ ἐναντιομένη πρὸς τὴν καθ' ὠρισμένας στιγμὰς τῆς λατρείας κλίνωσιν τῶν γονάτων. Καὶ ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει αὐτως, πειθόμεθα, ἐάν συμβουλευθῶμεν τὴν σύγχρονον τότε, ἀλλὰ καὶ τὴν σημερινὴν ἐκκλ. πρᾶξιν.

Πράγματι τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν Τυπικὸν τοῦ ἀγίου Σάββα, τὸ κατὰ χρόνους συμπίπτοντάς που πρὸς τοὺς τοῦ Νικηφόρου ἀναθεωρηθὲν ὑπὸ τοῦ Σωφρονίου Ἱεροσολύμων ἐξ ἑτέρου, ἐπιβληθὲν δὲ βαθμηδὸν καὶ κρατήσαν καθ' ἅπασαν τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολήν, ἰδοὺ τί ὀρίζει διὰ τὴν ἀγρυπνίαν τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν:

Μετὰ τὴν μικρὰν Ἔξοδον καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν τῆς κεφάλουκλισίας καὶ τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἐκφώνησιν Εἶη τὸ κράτος τῆς βασιλείας, γίνεταί ἡ λιτὴ ἐν τῷ νάρθηκι, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀναγινώσκειται καὶ ἡ εὐχὴ Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς κ.τ.λ. Τὴν εὐχὴν ταύτην ἐπεύχεται μεγαλοφώνως ὁ ἱερεὺς «*ὁμῶν γόνυ κλινόντων καὶ ἐπὶ γῆς κεκυφότων*». Ἡ διάταξις μαρτυρεῖται ἐπαναλαμβανομένη αὐταῖς λέξεσι τόσοσιν εἰς τὸ ἔντυπον Τυπικόν, ὅσον καὶ εἰς δύο χειρογράφους κώδικας τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

Προχωροῦμεν εἶτα εἰς τὸν Ὁρθρον τῆς Κυριακῆς καὶ φθάνομεν εἰς τὴν Θ' ᾠδὴν. Ἐκεῖ δὲ ἀναγράφεται πάλιν ἄλλη διάταξις τυπικῆ ἔχουσα οὕτως: «Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι εἰς τὴν Θ' ᾠδὴν ποιοῦμεν μετάνοιαν ἕως εἰς τὴν γῆν οἱ δύο χοροὶ ὁμοῦ».

Τὸ γράμμα ἀμφοτέρων τῶν τυπικῶν τούτων διατάξεων εἶνε τόσοσιν σαφὲς καὶ ἐπακριβῶς καθορισμένον, ὥστε νὰ μὴ χωρῆ οὔτε παρεξήγησις, οὔτε ἀμφιβολία τις. *Γόνυ κλινόντων*. Πρόκειται λοιπὸν περὶ γονυκλισίας. *Καὶ ἐπὶ γῆς κεκυφότων*. Μὲ ἄλλας λέξεις ἡ γονυκλισία θὰ συνοδεύηται καὶ ὑπὸ κάμψεως τοῦ κορμοῦ ὥστε καὶ τὸ ὑπὲρ τὰ γόνυα τμήμα τοῦ σώματος καμπουρισμένο νὰ κλίνη πρὸς τὴν γῆν. Τὸ «*ἕως εἰς τὴν γῆν*» πάλιν τῆς δευτέρας διατάξεως καθορίζει ἐπακριβῶς, ὅτι αἱ μετάνοιαι δέον νὰ εἶνε βαθεῖαι καὶ ἐδαφιαῖαι.

Ἡ ἀπαγόρευσις λοιπὸν τοῦ κανόνος τῆς Πενθέκτης ἔχει σχετικὴν μόνον ἔννοιαν. Αὐτὸ δὲ ἐμφαίνεται καὶ ἐκ περιπτώσεώς τινος τῆς σημερινῆς μας ἐκκλησιαστικῆς πράξεως. Καὶ ἡ περίπτωσις αὕτη εἶνε ἡ μετάνοια τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς, καθ' ὃν διὰ παρατεταμένης γονυκλισίας ἀναπέμπομεν τὰς εὐχὰς μας, εἰς τὴν πρωΐαν τῆς μεγάλης ταύτης ἡμέρας. Διατὶ γονατίζομεν, ἐρωτᾶς, τὴν πρωΐαν τῆς Πεντηκοστῆς μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν; Μὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ψάλλεται ὁ ἑσπερινός, σοὺ ἀπαντοῖν. Καὶ νομίζουσι, ὅτι δίδουσι ἀπάντησιν. Ἄλλ' ἀκριβῶς αὐτὸ εἶνε τὸ ζήτημα. Ἀφοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ εἰκοσιετραῶρου, ποῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου καὶ τελειώνει εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς, ἀπαγορεύεται ἡ γονυκλισία, πῶς ἐπετράπη ὁ ἑσπερινός τῆς γονυκλισίας νὰ μεταθεθῆ εἰς τὴν πρωΐαν; Ἡ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς γονυκλισίας κατὰ τὴν Κυριακὴν εἶνε ἀπόλυτος,

καὶ τότε, ἐφ' ὅσον εἴμεθα ἀκόμη εἰς τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς Κυριακῆς, δὲν ἔπρεπε κατ' οὐδένα λόγον νὰ ἐπιτραπῆ ὁ ἑσπερινός τῆς γονυκλισίας. Ἡ ἐφ' ὅσον ἐπετράπη ἡ μετάνοια τοῦ ἑσπερινοῦ εἰς τὴν πρωΐαν, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς γονυκλισίας κατὰ τὴν Κυριακὴν εἶνε σχετικὴ μόνον καὶ ἐπιδέχεται ἐξαιρέσεις καὶ ἐλαστικότηας.

Ἄλλ' αἱ ὑπὲρ τῆς τελευταίας ταύτης θέσεως μαρτυρίαι ἀνάγονται καὶ εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν, καθὼς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον.

ΠΑΝ. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΑΜΦΙΩΝ

[Κατάθεσις τιμίας Ἐσθῆτος, 2 Ἰουλίου]

[Κατάθεσις τιμίας Ζώνης, 31 Αὐγούστου]

[Ἡ Σκέπη, 1 Ὀκτωβρίου]

Εἰς τὰς Θεομητορικὰς εορτὰς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐπόμενον εἶναι νὰ κατατάσσονται καὶ αἱ εἰς τιμὴν τῶν Θεομητορικῶν ἀμφίων τεθεσπισμέναι· ἐπειδὴ δὲ παρ' ἡμῖν τὰ κατ' αὐτὰς τυγχάνουσιν ἐλάχιστα γνωστά, τὰ δὲ Συναξάρια δὲν παρέχουσιν εἰδήσεις καὶ περὶ τῆς ἱστορίας τῶν εορτῶν τούτων, ἐκρίναμεν σκόπιμον νὰ ἀφιερῶσωμεν εἰδικὸν δι' αὐτὰς ἀγιολογικὸν ἀπὸ τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἱστορίας σημείωμα.

Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Μηνολογίου τοῦ Βασιλείου τῆς βας Ἰουλίου, ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Μεγάλου δύο ἀδελφοὶ πατρίκοι Γαλβίνος καὶ Κάνδιδος ἐπεθύμησαν νὰ προσκυνήσουσι τοὺς ἁγίους τόπους ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἐκκληροῦντες τὸν σκοπὸν τῶν, κατηνθύνθησαν πρὸς τὴν Παλαιστίνην. Ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν οἶκον μιᾶς ὑπεργήρου ἑβραίας, εὖρον ἐκεῖ πληθὺς ἀσθενῶν κειμένων ἐπὶ κλίνης, καὶ ἐρωτήσαντες ἔμαθον ὅτι ἐνταῦθα ἀπόκειται ἡ τιμία Ἐσθῆς τῆς Θεομήτορος, ζητήσαντες δὲ ἀδειαν εἰσηλθόντες πρὸς προσκύννησιν αὐτῆς. Νύκτωρ κρύφα λαβόντες τὰς διαστάσεις τοῦ κιβωτίου τοῦ περιέχοντος τὴν Ἐσθῆτα ἀνεχώρησαν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐκεῖ δὲ παρασκευάσαντες παρόμοιον κιβώτιον, ἔλαβον τὸ φέρον τὴν τ. Ἐσθῆτα καὶ κατηνθύνθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἀπέθηκαν αὐτὸ εἰς προάστειον ὀνομαζόμενον Βλαχέρναι καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λαοῦ διὰ τὸν τοιοῦτον θησαυρόν¹.

Κατὰ τὸν Κεδρηνὸν (†1057)² ἡ μεταφορὰ εἰς ΚΠόλιν τῆς τιμίας Ἐσθῆτος ἐγένετο κατὰ τὸ 17ον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος, ἦτοι τῷ 474. Εἶναι

1. Βλέπε καὶ *Σπυριδῶνος μοναχοῦ Λαυριώτου* Κατάλογον τῶν κωδίκων τῆς Μεγίστης Λαύρας (ἐκδ. Σωφρ. Εὐστοργιάδου) Paris, 1925, ἐνθα ἐν κώδ. 2051,9 ἀναφέρεται «διήγησις περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τῆς τιμίας Ἐσθῆτος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου», ἧς ἡ ἀρχὴ: «Βασιλευόντος ἐν ΚΠόλει Λέοντος τοῦ μεγάλου». Ὁμοίως *Σωφρονίου Εὐστοργιάδου* καὶ *Ἀργαδίου Βατοπεδινού*, Κατάλογον τῶν ἐν τῇ Ἱ. μονῇ Βατοπεδίου ἀποκειμένων κωδίκων. Λονδίνον, 1925 (κώδ. 90,10).

2. Migne 121,668.

δμως πιθανόν ἢ μεταφορὰ γὰ ἐγένετο ἐνωρίτερον, διότι ὁ Λέων (457—474) ἀπέθανε τῷ 474. Κατὰ τοὺς συναξαριστὰς ἢ μεταφορᾶ ἐγένετο τῷ 458¹. Κατ' ἄλλους τὸ γεγονός τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ Πατριάρχου ΚΠόλεως Γενναδίου (458—471)².

Ἐν τῇ πρώτῃ μορφῇ τοῦ Μηνολογίου τοῦ Βασιλείου εἰς τὴν διήγησιν περὶ τῆς τιμίας Ζώνης τῆς Θεομήτορος τῆς λα' Αὐγούστου γίνεται λόγος καὶ περὶ τῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς. Πρὸ τῆς τελευτῆς της—διηγείται τὸ Μηνολόγιον—ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος διέταξε νὰ δώσουν δύο Ἐσθῆτάς της εἰς δύο γυναῖκας πτωχάς, ἐκατέρα δὲ τούτων παρέδωκεν αὐτὰς εἰς συγγενεῖς των. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἔλαβε καὶ τὴν Ζώνην. Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ὁ Γαλβίνος καὶ ὁ Κάνδιδος τὴν εὐρεθίσαν ὑπ' αὐτῶν ἐν Καπερναοὺμ Ἐσθῆτα τῆς Θεοτόκου ἔφερον εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀπέθηκαν εἰς τὰς Βλαχέρνας, ἢ δὲ Ζώνη τῆς Θεομήτορος εὐρέθη ἤδη ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Ζήλων, ὁπόθεν μετηνέχθη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκρύβη εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα. Μετὰ ταῦτα ἡ τιμία Ἐσθῆς καὶ ἡ Ζώνη παρεδόθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Εἶναι προφανές ὅτι ἐν τῇ μορφῇ ταύτῃ τῆς διηγῆσεως τοῦ Μηνολογίου τοῦ Βασιλείου ἐσφαλμένως ἀναφέρεται ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀντὶ τοῦ Λέοντος τοῦ μεγάλου.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς διηγήσεις ταύτας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς παρέχει τὰς ἀκολουθοῦσας πληροφορίας ἐν τῷ β' λόγῳ του εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἐκφωνηθέντι ἐν Γεθσημανῇ:

«Ὁράτε, φίλοι Πατέρες καὶ ἀδελφοί, οἷα πρὸς ἡμᾶς ὁ πανευκλεὴς ἀποστεινεται τάφος καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, καὶ ἐν τῇ Εὐθυμακῇ Ἱστορίᾳ τρίτῳ λόγῳ κεφαλαιῶ τεσσαρακοστῷ οὕτως αὐτολεξεῖ γέγραπται: «Ἐῖρηται μὲν ἀνωτέρω, ὡς πολλὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνήγειρε τῷ Χριστῷ ἐκκλησίας ἢ ἐν ἁγίοις Πουλχερίᾳ. Μία δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἡ ἐν Βλαχέρναις, οἰκοδομηθεῖσα ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τοῦ τῆς θείας λήξεως Μαρκιανοῦ. Οὗτοι τοιγαροῦν ἐκείσε σεβάσμιον οἶκον τῇ πανμνήτῃ καὶ παναγίᾳ Θεοτόκῃ καὶ Ἀειπαρθένῳ Μαρίᾳ οἰκοδομήσαντες, καὶ παντὶ κόσμῳ κομήσαντες, τὸ ταύτης πανάγιον καὶ θεοδόχον ἀνεξήτουν σῶμα καὶ μετακαλεσάμενοι Ἰουβενάλιον τὸν Ἱεροσολύμων ἀρχιεπίσκοπον, καὶ τοὺς ἀπὸ Παλαιστίνης ἐπισκόπους τότε ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἐνδημούντας πόλει, διὰ τὴν τὸ τρικαῖα ἐν Χαλκηδόνι γενομένην σύνοδον, λέγουσιν αὐτοῖς: Ἀκούομεν εἶναι ἐν Ἱεροσολύμοις τὴν πρώτην καὶ ἐξαιρετον τῆς παναγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας Ἐκκλησίαν ἐν χωρίῳ Γεθσημανῇ καλουμένῳ, ἐνθα τὸ τωφόρον αὐτῆς σῶμα κατετέθη ἐν σορῷ. Βουλόμεθα τοίνυν τοῦτο τὸ λείψανον ἀναγαγεῖν ἐνταῦθα εἰς φυλακτήριον τῆς βασιλευούσης ταύτης πόλεως. Ὑπολαβὼν δὲ Ἰουβενάλιος ἀπεκρίθη: Τῇ μὲν ἁγίᾳ καὶ θεσπνεύστῳ Γραφῇ οὐκ ἐμφέρεται τὰ κατὰ τὴν τελευτὴν τῆς ἁγίας Θεοτόκου Μαρίας ἐξ ἀρχαίας δὲ καὶ ἀληθεστάτης παραδόσεως παρελήφαμεν, ὅτι ἐν καιρῷ τῆς ἐνδόξου κοιμήσεως αὐτῆς, οἱ μὲν ἅγιοι σύμπαντες ἀπόστολοι, ἐπὶ ἀποθῶν τῶν ἐθνῶν τὴν οἰκουμένην διαθέοντες, ἐν καιροῦ ροσῇ μετάρσιοι συνήχθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς αὐτὴν οὖσιν, διατάσσει αὐτοῖς ἀγγελικῇ γέγονε, καὶ θεῖα ὑμνωδία ἠκούετο κρηττόνων Δυνάμεων. Καὶ οὕτω θεῖα δόξη καὶ ἐπουρανίῳ εἰς χεῖρας Θεοῦ τῆν

ἁγίαν παρέθετο ψυχὴν ἀρρήτῳ τινὶ λόγῳ. Τὸ δὲ θεοδόχον αὐτῆς σῶμα μετὰ ἀγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὑμνωδίας ἐκκομισθέν, καὶ κηδευθέν, ἐν σορῷ τῇ ἐν Γεθσημανῇ κατετέθη ἐν ᾧ τόπῳ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἢ τῶν ἀγγέλων χοροστασία καὶ ὑμνωδία διέμεινε ἀπαστος. Μετὰ δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν, τῆς ἀγγελικῆς ὑμνωδίας παυσαμένης, παρόντες οἱ ἀπόστολοι, ἐνός αὐτοῖς ἀπολειφθέντος Θωμᾶ, καὶ μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐλθόντος, καὶ τὸ θεοδόχον σῶμα προσκυνῆσαι βουληθέντος, ἤνοιξαν τὴν σορὸν. Καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῆς τὸ πανύμνητον οὐδαμῶς εὐρεῖν ἠδυνήθησαν, μόνον δὲ αὐτῆς τὰ ἐντάφια κείμενα εὐρόντες, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀφάτου εὐωδίας ἐμφορηθέντες, ἤσφαλισαν τὴν σορὸν... Καὶ ταῦτο οἱ βασιλεῖς ἀκούσαντες, ἤτησαν αὐτὸν τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἰουβενάλιον τὴν ἁγίαν ἐκείνην σορὸν μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ τῆς ἐνδόξου καὶ παναγίας Θεοτόκου Μαρίας ἱματίων βεβουλωμένην ἀσφαλῶς αὐτοῖς ἀποσταλῆναι καὶ ταύτην ἀποσταλεῖσαν κατέθεντο ἐν τῷ ἐν Βλαχέρναις δομηθέντι σεβασμῷ οἴκῳ τῆς ἁγίας Θεοτόκου. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως»¹.

Ὡς εἶναι γνωστὸν, ἐν Βλαχέρναις ὑπῆρχον δύο ναοὶ ἔχοντες ἁμφια τῆς Θεομήτορος. Καὶ εἰς μὲν τὸν ἕνα τούτων, ἀνεγερθέντα ὑπὸ τοῦ Μαρκιανοῦ καὶ τῆς Πουλχερίας (450—457), ἀπετέθησαν «τὰ ἐντάφια σπάργανα» τῆς Θεοτόκου, πεμφθέντα εἰς ΚΠολιν ὑπὸ τοῦ ἁγ. Ἰουβενάλιου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων (422—458), εἰς δὲ τὸν ἕτερον, τὸν στρογγύλον ναόν, ἀνεγερθέντα ὑπὸ τοῦ Λέοντος (457—474), ἐναπετέθη εἰς κιβώτιον, πεποικιλμένον δι' ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, ἡ τιμία Ἐσθῆς², «ἡτις, ἐξ ἔριον εὐφθάρτων ἐξυφασμένη καὶ στημόνων ὀμοειδῶν καὶ ὁμοχρόων, ἀδιάφθογός ἐστι καὶ ἀδιάλυτος μέχρι τοῦ νῦν, τῆς Ἀειπαρθένου τὸ θαῦμα σαφῶς κηρύττουσα»³ καὶ ἡτις «ἀσινῆς» ἐτηρεῖτο μέχρι καὶ τῶν χρόνων τοῦ Νικηφόρου Καλλίστου († 1356)⁴.

Τμήματα τῶν ἁμφίων τῆς Θεοτόκου σώζονται εἰς διάφορα μέρη. Οὕτω ἐν τμήμα ὑπῆρχεν εἰς τὸν ἐν Μόσχῃ ναὸν τῆς Κοιμήσεως, προελθὼν διὰ τοῦ πρίγκιπος Βασιλείου Γολίτσην. Ἐτερον τμήμα ἐσώζετο ἐν τῷ αὐτόθι ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κτηθὲν κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σουζδάλης Διονυσίου. Ὁ Ἐρρῖκος Ντὲ Οὐλμεν τῷ 1207, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων καταλήστευσιν τῆς ΚΠόλεως, ἐδώρησεν εἰς τὴν ἐν Τριῶ μονὴν στυαρόν, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπῆρχε μαφόριον τῆς Θεοτόκου. Τμήμα

1. Migne 96,748. Βλέπε καὶ ὅσα ὁ Le Quien γράφει ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι ὑπομνηματίζων τὴν φράσιν «ἐν τῇ Εὐθυμακῇ Ἱστορίᾳ». Ἴδὲ καὶ *Χρυσοστόμον Παπαδοπούλου* Περὶ τοῦ τόπου τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἱεροσόλυμα, 1896 σ. 13 ἔξ. Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, συνδέσασα τὸ ὄνομα τοῦ ἁγ. Ἰουβενάλιου μετὰ τῆς ἐορτῆς τῆς τιμίας Ἐσθῆτος, τιμᾶ τὴν μνήμην αὐτοῦ τὴν 2ν Ἰουλίου.

2. «Πουλχερία μὲν ἡ αἰδιμος βασιλεῖς τὸν μέγαν τῆς Θεομήτορι νεῶν ἐπὶ Μαρκιανοῦ ἀνιστᾶ, τὰ ἐντάφια σπάργανα ταύτης ἐκείσε καταθεμένη. Λέων δ' ὁ μέγας τὸν ἕτερον, τὴν τιμίαν ἐσθῆτα ταύτης περιφανῶς αὐτῷ καταθέμενος». Migne 147,69.

3. *Ἱωῆλ* Χρονογραφία, Migne 139,264.

4. Migne 147,69. Ὁ ἔχων τὴν τ. Ἐσθῆτα ναὸς τῶν Βλαχερνῶν, πυρποληθεὶς τῷ 1070, ἀνηγέρθη ὑπὸ Ρωμανοῦ Γ'. Τὴν 19ην Ἰανουαρίου 1434 ἐπυρπολήθη ἐκ νέου. ἐλάχιστα δὲ λείψανα αὐτοῦ σώζονται σήμερον. Περὶ τῶν ναῶν τῶν Βλαχερνῶν ἴδε *Jean Paradooulos Les Palais et les Églises des Blachernes. Thessalonique 1929*. Οἱ ἀποτελεσαντες τὸν δῆμον ἁγ. Γεωργίου Ἱεροσολύμων Πειραιῶς ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἀμφιάλης ἐκ ΚΠόλεως πρόσφυγες ἤγειραν τῷ 1935 ναὸν φερώνυμον τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν, ἐορτάζοντα τῇ 2 Ἰουλίου τὰ *Καταθέσια*.

1. *Νικοδήμου* Συναξαριστῆς Β' Ἀθῆναι, 1868, σ. 241 ἔξ. *Κ. Δουμάκη* Μ. Συναξαριστῆς (Ἰουλίου), 1893, σ. 9.

2. *Μαν. Ἱ. Γεδεῶν* Πατριαρχικοὶ πίνακες, σ. 197. *Τοῦ αὐτοῦ* Βυζαντινὸν ἐορτολόγιον, ΚΠολις, 1899, σ. 122 ἔξ.

τῆς τ. 'Εσθῆτος δείκνυται ἐν τῷ ἐν 'Ρώμῃ ναῷ τοῦ Λατερανοῦ.

Περὶ τῆς ἐορτῆς τῆς τ. 'Εσθῆτος τῆς Θεοτόκου ἔγραψε διεξοδικήν πραγματείαν ὁ γνωστός βυζαντινολόγος Λόπαρεφ¹, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει λόγου τοῦ συγχρόνου τῶν γεγονότων Γεωργίου χαρτοφύλακος τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐθεσπίσθη τῷ 860 ἐπὶ Πατριάρχου Φωτίου καὶ αυτοκράτορος Μιχαῆλ Γ' ἐξ ἀφορμῆς τῆς συνάψεως εἰρήνης μετὰ τοῦ 'Ασκόλδου καὶ Δήρου καὶ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν 'Ρώσων ἐκ τῆς ΚΠόλεως. Τοῦτο συνέβη τὴν 25 'Ιουνίου², τὴν δὲ 2 'Ιουλίου ἡμέραν Τρίτην, μίαν ἐβδομάδα μετὰ τὴν ἐν Βλαχέρναις πανηγυρικὴν λειτουργίαν, ὁ Πατριάρχης μετὰ τοῦ αυτοκράτορος ἐθέσπισαν ὅπως κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τελῶνται τὰ *Καταθέσια*, ἧτοι ὁ ἐορτασμός εἰς τιμὴν τῆς Καταθέσεως τῆς τ. 'Εσθῆτος τῆς Θεομήτορος, ἧτις—'Εσθῆς—εἶχε μετενεχθῆ πρό τινων ἡμερῶν ἐκ τοῦ ἐν Βλαχέρναις ναοῦ εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ὑποτίθεται ὅτι ὁ ἐν Βλαχέρναις ἐορτασμός οὗτος ἐτελεῖτο τὴν 2 'Ιουλίου ἤδη ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Λέοντος τοῦ μεγάλου ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ, ὅπου καὶ εἶχεν ἀρχικῶς ἀποτεθῆ ἡ τ. 'Εσθῆς. Ἡ *λάρναξ* ἡ φέρουσα τὴν τ. 'Εσθῆτα τῆς Θεοτόκου εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐτιμάτο ὑπερβαλλόντως ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν. Ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς Βασιλευούσης ἀπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν 'Αβάρων τῷ 626 ἀναντιρρήτως ἀπεδίδοτο εἰς προστασίαν τῆς Θεομήτορος, ὡς προκύπτει ἐκ μαρτυριῶν τοῦ συγχρόνου τῶν γεγονότων συγγραφέως τοῦ Πασχάλιου Χρονικοῦ³ καὶ ἄλλου συγχρόνου, τοῦ Γεωργίου Πισίδου⁴. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν, τὴν διεξαχθεῖσαν περὶ τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς Θεοτόκου, ἐγερεθεῖσα τρικυμία ἐβοήθησε τοὺς Βυζαντινοὺς νὰ κατασυντρίψουν τὸν ἐχθρὸν εἰς τὰς λέμβους του. Τὴν 8ην Αὐγούστου ἱππικὸν τοῦ ἐχθροῦ, περισωθὲν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς ὀπισθοφυλακῆς, ἐνέπρησε τοὺς ἐν Βλαχέρναις ναοὺς Κοσμᾶ καὶ Λαμιανοῦ καὶ τοῦ ἁγ. Νικολάου. «Εἰς μέντοι τὴν ἐκκλησίαν τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου—συνεχίζει ὁ πρῶτος—καὶ τὴν ἁγίαν σορὸν εἰσελθόντες οἱ ἐχθροὶ οὐδὲν ἠδυνήθησαν παντοίως τῶν ἐκεῖσε καταβλάψαι, τοῦ Θεοῦ τῇ πρεσβείᾳ τῆς ἀχράντου Μητρὸς αὐτοῦ οὕτως εὐδοκήσαντος». Κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν μάχην αὐτὸς ὁ Χαγᾶνος—κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα—ἔλεγεν: «Ὅτι ἐγὼ θεωρῶ γυναῖκα σεμνοφοροῦσαν περιτρέχουσαν

εἰς τὸ τεῖχος μόνην οὖσαν»⁵. Εἶναι φυσικὸν ὅτι τὰ περιστάτικα ταῦτα ἤδη τῷ 626 ἔσχον ζωηροτάτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς εὐλαβείας πρὸς τὴν τ. 'Εσθῆτα τῆς Θεομήτορος, καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ἡ ἐορτὴ αὕτη δὲν ἐωρτάζετο ἐκκλησιαστικῶς ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος μέχρι τοῦ 860.

Κανόνας εἰς τὴν Κατάθεσιν τῆς τ. 'Εσθῆτος ἔγραψαν 'Ιωσήφ ὁ Ὑμνογράφος καὶ ὁ Γεώργιος Νικομηδείας⁶, λόγον δὲ εἰς αὐτὴν Θεόδωρος ὁ πρεσβύτερος τῆς μεγάλης 'Εκκλησίας⁷.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τ. 'Εσθῆτος.

Περὶ δὲ τῆς καταθέσεως τῆς τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Χαλκοκρατείσις αἱ διηγήσεις εἶναι ποικίλαι⁸. Ἐν διηγήσει τοῦ IB' αἰῶνος λέγεται: «Ὁ 'Αρκάδιος (395-408), υἱὸς Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, παραλαβὼν τὴν Ζώνην τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐξ Ἱεροσολύμων, ὅπου μέχρι τότε ἐτηρεῖτο μετὰ τῆς τ. 'Εσθῆτος ὑπὸ τινος κόρης, κατέθηκεν αὐτὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐντὸς θήκης, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν *ἁγίαν Σορὸν*. Μετὰ πάροδον 410 ἐτῶν (γράφει 510) ὁ βασιλεὺς Λέων Στ' (889-912) ἠνοιξεν αὐτὴν διὰ τὴν σύζυγόν του Ζοήν, βασανιζομένην ὑπὸ ἀκαθάρτου πνεύματος, διότι ἠξιώθη θεοῦ ὀράματος κατὰ τὸ ὁποῖον, ἐὰν τεθῆ ἐπ' αὐτῆς ἡ τιμία Ζώνη, θὰ ἰαθῆ. Καὶ οὕτω ἀπεκαλύφθη ἡ τ. Ζώνη ὡσεὶ «νεοῦφαντος» καὶ λαμπρὰ, ἐσφραγισμένη ἐν χρυσοῦ θήκῃ μετὰ εἰλητοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ μετὰ ἀκριβείας ἐσημειοῦτο ὁ χρόνος, ἡ ἰνδικτιῶν, καὶ ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν μετηνέχθη ἡ τ. Ζώνη εἰς Κωνσταντινουπόλιν καὶ πῶς ἀπετέθη διὰ χειρὸς τοῦ αυτοκράτορος καὶ ἐσφραγίσθη. Ὁ βασιλεὺς ἠσπασθῆ αὐτὴν, ἧτις, τεθείσα διὰ χειρὸς τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῆς βασιλείσεως, ἐθεράπευσεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς νόσου. Πάντες δὲ δοξάσαντες Χριστὸν τὸν Θεὸν καὶ ἕσαντες εὐχαριστηρίους ὕμνους εἰς τὴν ὑπεραγίαν Αὐτοῦ Μητέρα κατέθηκαν τὴν τ. Ζώνην εἰς τὴν ἁγίαν Σορὸν, ὅπου ἦν καὶ πρότερον.

Πρὸς συμβιβασμὸν τῶν διαφορῶν διηγήσεων δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν τὰ πράγματα ὡς ἑξῆς: Ἡ τ. Ζώνη ἤδη ἐπὶ τοῦ Μαρκιανοῦ μετηνέχθη ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς ΚΠολιν⁹, ὑπὸ δὲ τῆς Πουλχερίας ἀπετέθη

1. Πασχάλιον Χρονικὸν ἐνθ' ἄν.

2. *Μηναῖον* 'Ιουλίου (ἐκδ. Βενετίας ὑπὸ Βαρθολ. Κουτλουμουσιανοῦ, 1843 σ. 9). Βλέπε καὶ ἄλλους ὕμνους ἐν *Pitra Analecta Sacra*, I σ. 529.

3. Οὗ ἡ ἀρχὴ «Θεῖα τινα καὶ μέγала μυστήρια Θεοῦ» *Σωφρ. Εὐστρατιάδου* Συμπλήρωμα ἀγιορειτικῶν καταλόγων Βατοπεδίου καὶ Λαύρας. Παρίσιος, 1930 σ. 35 καὶ *Εὐδοκ. Ξηροποταμίνου* Κατάλογος χειρογράφων... μονῆς Ξηροποτάμου Θύβη, 1932 (κ. 236, 24). Βλέπε καὶ κῶδ. 635,1, καὶ 636,2 ἐν *Σωφρ. Εὐστρατιάδου* καὶ *Ἀρκαδίου Βατοπεδίου* Κατάλογον τῶν ἐν τῇ ἱ. μ. Βατοπεδίου κεμένων κωδίκων. Λονδίνον, 1924.

4. Βλ. Ὑπόμνημα εἰς τὴν ἁγ. Ζώνην ἐνθ. ἄν. (κῶδ. 780,4) καὶ *Σωφρ. Εὐστρατιάδου* Συμπλήρωμα ἀγιορειτικῶν καταλόγων Βατοπεδίου καὶ Λαύρας, (κῶδ. Βατ. 780 φ. 12α—34), οὗ ἀρχὴ: «Παρθενικὴ καὶ πάλιν πανήγυρις σήμερον ἀδελφοί».

5. Ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος δέχεται ὅτι οἱ βασιλεῖς Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία, ὑποστηρίζαντες ἐκθύμως τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιον πρὸς εἰρήνευσιν τῆς 'Εκκλησίας, «ἐξ εὐσεβείας κινούμενοι ἀπεκόμισαν τότε ἐξ Ἱεροσολύμων

1. «Βυζαντινὰ Χρονικά», 1895, σ. 581 ἐξ. (ρωσ). Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Γρηγορίου Παπαμιχαῆλ.

2. Τὴν σωτηρίαν ταύτην τῆς ΚΠόλεως ἐορτάζει ἡ 'Εκκλησία τὴν 25 'Ιουνίου. Οὕτω ἐν τῷ *Μηναῖῳ* τοῦ 'Ιουνίου (ἐκδ. Βενετίας ὑπὸ Βαρθολομ. Κουτλουμουσιανοῦ, 1843, σ. 99) ἀναγινώσκουμεν: «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ Ἀνάμνησις τῆς ὑπὲρ λόγον καὶ πάσαν ἐλπίδα δοθείσης ἡμῖν βοήθειας παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς ἀσπύρου αὐτὸν τεκούσης, κατὰ τῶν διὰ γῆς τε καὶ θαλάσσης κινλωσάντων τὴν καθ' ἡμᾶς Βασιλῖδα τῶν πόλεων, καὶ πανωλεθρία παραδοθέντων τελείῳ ἀφανισμῷ».

3. Τόμ. Α' (ἐκδ. Βόννης) σ. 725—726.

4. Κατὰ τὸν Γεώργιον Πισίδην «ὁ Πατριάρχης τὴν τιμίαν 'Εσθῆτα τῆς Θεομήτορος ἐπιφερόμενος διὰ τῶν τειχῶν περιήρχετο». *M i g'ne* 92, 1349.

ἐν τῷ νεοδημίτῳ ναῷ τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις, «ἐν ᾧ παννυχίδα καὶ λιτὴν κατὰ πᾶσαν τετραδά εἰσέπιζε γίνεσθαι· συνάμα φωτὶ ὁ πηγάζει λαμπάς»¹. Κατὰ τὸν ἐπόμενον αἰῶνα, ὅπως καὶ ἡ τ. Κεφαλὴ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἡ τ. Ζώνη, κατὰ γενομένης ταραχᾶς ἢ κοινωνικᾶς ἐν γένει ἀναστατώσεις, ἀπαχθεῖσα ἐκ ΚΠόλεως εὐρέθη εἰς τὰ Ζήλα τῆς Καππαδοκίας, ὁπόθεν ἄλλιν μετηνέχθη εἰς τὴν Βασιλειουσαν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν Ἰουστινιανὸν καὶ εἰς τὸν Ἰουστίνον τὸν νεώτερον ἀποδίδεται ἡ ἀνακαινίσις τοῦ ναοῦ ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις². «Ὅτι ἡ τ. Ζώνη τῆς Θεομήτορος εὐρίσκετο ἐν ΚΠόλει κατὰ τὸν Η' καὶ Θ' αἰῶνα καὶ πρὸ τῆς ἰάσεως τῆς Ζωῆς εἶναι ἀναντίρρητον. Ὁ πρὸς τιμὴν αὐτῆς ἑορτασμοὸς ἐξήρθη μετὰ 500 ἔτη ἀπὸ τῆς καταθέσεως αὐτῆς ἐξ ἀφορμῆς τῆς θαυματουργικῆς ἰάσεως τῆς Ζωῆς, συζύγου τοῦ Λέοντος Στ' (889-912). Σφάζεται λόγος εἰς τὴν τ. Ζώνην τοῦ Γερμανοῦ ΚΠόλεως (715-730) ἀξίος ἰδιαίτερας προσοχῆς³. Ὑπεστήριζάν τινες⁴ ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἀνήκει εἰς τὸν κατὰ τὸν ΙΙ' αἰῶνα ἀκμάσαντα Πατριάρχην ΚΠόλεως Γερμανὸν Β', ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν ἀποδείξεις σοβαραὶ ὥστε νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτόν.

«Συνεκλάμπει γὰρ, λέγει ὁ Γερμανός, ταύτη (τῇ ἑορτῇ) καὶ ἡ τιμίας καὶ σεβασμίας αὐτῆς ζώνης κατάθεσις καὶ προσκύνησις καὶ τῶν παναχράντων τοῦ ταύτης Υἱοῦ σπαργάνων τῶν τιμωτάτων Ζώνης ἐκείνης, ἢ τὸ πανάγιον ἐκεῖνο περιέσφιγγε σῶμα, καὶ τὸν ἐν κοιλίᾳ κρυπτόμενον Θεὸν περιέβαλλε. Ζώνης ἐκείνης, ἥτις τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν ὠραίως κατεκόσμη, καὶ σεμνοτάτως. Ζώνης ἐκείνης, ἢ πολλακίς ἐκ τῶν ἀχράντων τῆς παναχράντου τοῦ γάλακτος κατεπιαινετο σταλαγμῶν. Καὶ μήτις ἀπεικὸς εἶναι ἠγήσαιο τοῦτο τῶν μεμνημένων, ὡς ἐμψύχοις διαλεξόμεθα, καὶ τὴν εὐφημίαν προσοίσωμεν... Ὡς ζώνη, ἢ τὴν τῆς ζωῆς πηγὴν περιζώσασα, καὶ ζωὴν παρέχουσα τοῖς σὲ τιμῶσιν αἰώνιον!.. Ὡς ζώνη σεπτὴ, ἢ τὴν σὴν πόλιν περικυκλοῦσα καὶ περιέπουσα, καὶ βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς ἀνεπιβούλευτον διασώζουσα! Ὡς ζώνη τιμία, ἢ τὸν Θεὸν Λόγον ἐγγάστριον ὄντα περιελήσασα, καὶ τὴν τῶν ἰάσεων εὐλογίαν ἐκείθεν πλουτήσασα καὶ ἡμῖν ἀντιπέμπουσα! Ὡς ζώνη φαιδρά, ἢ τῆς τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ Μητρὸς τὸ ὑπέρσεμον σῶμα σεμνοπρεπῶς προσεγγίσασα, κακείθεν τὴν ἀφθαρσίαν ἀμφιασαμένη, ἀπαρασάλευτος καὶ ἀφθαρτος μένουσα, ὡς εἰς ἡμᾶς τις λόγος τῆς ἀληθείας κατελήλυθεν!.. Πλὴν, ὃ τιμία τῆς ὑπερτίμου τοῦ

τὴν ζώνην τῆς Θεοτόκου καὶ κατέθησαν αὐτὴν ἐν τῷ ἐν Βλαζέρναις ναῷ». Ἱστορία τῆς Ἑκκλησίας Ἱεροσολύμων, Ἀλεξάνδρεια, 1910, σ. 174.

1. Migne 147, 41 ἔξ.

2. Βοζαντίου Κωνσταντινουπόλεως, Α' 459.

3. Migne 98, 372—384. Combefisii Auctarium novum τ. II 789. Manipulus rerum Constantinopol. 232. Βλέπε καὶ Σωφρ. Εὐστρατιάδου Συμπλήρωμα ἁγιορειτικῶν καταλόγων Βατοπεδίου καὶ Λαύρας, (κῶδ. Βατ. 450 καὶ 451, 635 φ. 494α—500 καὶ κῶδ. 1025).

4. Morcelli Β' 225.

Θεοῦ Μητρὸς ζώνη, περιζώσον τὰς ὁσφῦς ἡμῶν ἀλήθειαν, δικαιοσύνην τε καὶ πραότητα. Τῆς αἰδίου καὶ μακαρίας ζωῆς ποιήσον κληρονόμους, καὶ τὴν ἐπίκληρον ἡμῶν ταύτην ζωὴν, ἐχθρῶν ἀοράτων τε καὶ ὁρατῶν, ἀνεπιβούλευτον διατήρησον. Τὴν πίστιν ἐν εἰρήνῃ ἀσάλευτον διαφυλάξον. Τὴν σὴν κληρονομίαν, τὸν σὸν λαόν, ὃ πανάχραντε, τῆς παναχράντου ζώνης, ὀρθοῦς τῇ πίστει, σώσους τῷ κατὰ Θεὸν βίῳ, ἀβλαβεῖς τῆς οἰασοῦν ἐπιτηρείας διάσωζε. Ἐχομένον σε ἰσχύον, καὶ βοήθειαν, τείχος καὶ προπύργιον, λιμένα καὶ καταφυγὴν σωτήριον».

Ἐγκωμιστικὸς λόγος εἰς τὴν τ. Ζώνην ἔγραψαν καὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης¹, Μιχαὴλ μοναχὸς σύγγελος² καὶ Εὐθύμιος ὁ Ζιγαβηνός³. Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος († 883) πρὸ τοῦ Λέοντος Στ' ἔγραψε κανόνα εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην. Καὶ ὁ σύγχρονος αὐτοῦ Γεώργιος ὁ Νικομηδείας συνέταξεν ἄλλον κανόνα καὶ, ὅπως φαίνεται, πρὸ τῆς ἰάσεως τῆς Ζωῆς, διότι οὐδαμῶς ὑπαινίσσεται τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο γεγονός⁴.

Τμήμα τῆς τ. Ζώνης τηρεῖται σήμερον ἐν τῇ ἐν Ἀγ. Ὄρει ἰ. μονῇ τοῦ Βατοπεδίου δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ Σέβρου ἡγεμόνος Λαζάρου (1371—1389)⁵, καὶ ἄλλο τμήμα ἐν τῇ Λυτικῇ μονῇ τῆς πόλεως Τριῶ. Ἐν Ἀθήναις ὑπάρχει μεγαλοπρεπῆς ναὸς εἰς τιμὴν τῆς τιμίας Ζώνης, μεγάλως δὲ ἐπανηγυρίσθη ὑπὸ τοῦ κλήρου

καὶ τοῦ λαοῦ ἡ κατ' Αὐγούστον τοῦ 1929 ἐπὶ τινὰς ἡμέρας πρὸς προσκύνησιν ἀπόθεσις τοῦ μετετεχθέντος ἐξ Ἀγ. Ὄρους σεβασμίου κειμηλίου τῆς ἰ. μονῆς Βατοπεδίου.

Ἡ διαπραγματεύσεις, τέλος, περὶ τῆς ἑορτῆς τῆς Σκέπης τῆς Θεομήτορος δέον νὰ γίνῃ ἐν συνδυα-

σμῷ πρὸς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ διὰ Χριστὸν

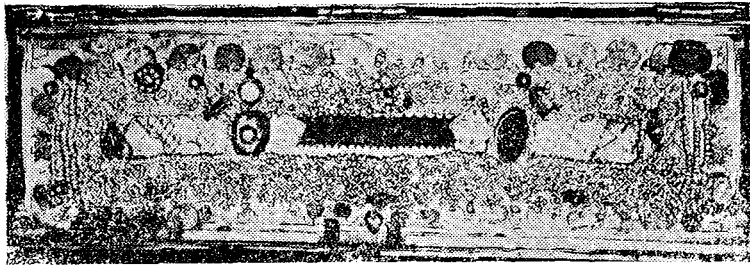
1. Σωφρ. Εὐστρατιάδου καὶ Ἀρκαδίου Βατοπεδίου Κατάλογος ἐν τῇ ἰ. μ. Βατοπεδίου ἀποκειμένων κωδίκων, (κῶδ. 450, 23).

2. Ἐνθ' ἄν. (κῶδ. 450, 24 καὶ 451, 11) καὶ Σωφρ. Εὐστρατιάδου Συμπλήρωμα ἁγιορ. καταλόγων κλπ. (κῶδ. Βατ. 450 σ. 241—258 καὶ κῶδ. 451 σ. 177), οὗ ἡ ἀρχή: «Τίς ὁ λαμπρὸς σύλλογος τῆς τῶν οὐρανοφρόνων συναθροίσεως σήμερον».

3. Ἐνθ' ἄν. (κῶδ. Βατ. 635 φ. 500α—510 καὶ κῶδ. 765) οὗ ἡ ἀρχή: «Πρόκειται σήμερον ἡμῖν εἰς προσκύνησιν». Σωφρ. Εὐστρατιάδου καὶ Ἀρκαδίου Βατοπεδίου ἔνθ' ἄν. (κῶδ. 635, 24 καὶ 765, 8).

4. Μηνάϊον Αὐγούστου (ἔκδ. Βενετίας ὑπὸ Βαρθολ. Κουτλουμουσιανοῦ. 1843 σ. 169). Βλέπε καὶ ἄλλους ἕμνους ἐν Pitra Analecta Sacra I σ. 530 καὶ Σωφρ. Εὐστρατιάδου καὶ Ἀρκαδίου Βατοπεδίου. Ἐνθ' ἄν. (κῶδικα 742, 1), καὶ ἰδιαίτερον ἀκολουθίαν εἰς τὴν ἁγ. Ζώνην ἐν L. Petit Bibliographie des Acolouthies Grecques, Bruxelles, 1926, σ. 148, ὡς καὶ Παρακλητικὸν κανόνα καὶ ἐσχάτως τινὰς ἐν Σωφρ. Εὐστρατιάδου καὶ Ἀρκαδίου Βατοπεδίου, ἔνθ' ἄν. (κῶδ. 46, 2, 211, 7, 784, 9, 803, 1, 2, 821, 4, 5, 871, 8, 1025, 2, 1045, 4 καὶ 1322). Ἴδὲ καὶ «Ἑκκλησιαστικὰ Ζ' [1929] σ. 282 ἔξ.

5. Βλέπε καὶ Γ. Σωτηρίου Τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἔκδ. Γ' Ἀθῆναι, σ. 157.

Τὸ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βατοπεδίου τμήμα τῆς τιμίας Ζώνης τῆς Θεομήτορος.

σαλοῦ¹, διότι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ βίου τοῦ ἁγίου τοῦτου ἐθεσπίσθη ἐν Ρωσίᾳ μεγάλη Θεομητορικὴ ἐορτὴ τῆς Σκέπης τῆς Θεοτόκου. Κατ' εὐμενῆ πρὸς ἡμᾶς ἀνακοίνωσιν τοῦ σεβαστοῦ Καθηγητοῦ κ. Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, ὁ βίος τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου παρουσιάζει μέγα πρόβλημα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ μέγα ἐνδιαφέρον, διότι ἀπὸ τινος ἐπόψεως ἀποτελεῖ αὐτόχροημα θεολογικὴν πραγματεῖαν θίγουσαν ποικιλώτατα θεολογικὰ προβλήματα². Πότε ἔζησεν ὁ ἅγιος οὗτος, πῶς καὶ πότε καὶ πῶς ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν βίον τοῦτον ἐθεσπίσθη παρὰ τοῖς Ρώσοις ἡ ἐορτὴ τῆς Σκέπης, ὑπῆρξαν προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀπειροάθῃ νὰ λύσῃ ὁ διαπρεπὴς Ρώσος θεολόγος-ἁγιολόγος Σέργιος, ἀρχιεπίσκοπος Βλαδιμήρου, ἐν εἰδικῇ πραγματεῖᾳ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ ρωσικῷ περιοδικῷ «Στράννικ», ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ὁ διὰ Χριστὸν σαλῶς καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς Σκέπης τῆς Θεομήτορος». Ἐν τῇ ἐρῶνι τοῦ ζητήματος πότε ἔζησεν ὁ ἅγιος Ἀνδρέας καὶ τίς ὁ συνοδὸς αὐτοῦ Ἐπιφάνιος, ὁ Σέργιος διὰ προσεκτικωτάτης ἀναλύσεως τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου καὶ διὰ σειρᾶς εὐφυῶν καὶ σπουδαίων ἱστορικῶν συγκρίσεων ἀπέδειξε: α') ὅτι ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ἔζησε καὶ ἠσχισεν οὐχὶ κατὰ τὸν Ε' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ Στ' αἰῶνος, ὡς τινες ὑπέθεσαν, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ι' αἰῶνα καὶ ἤρχισε τὸν ἀσκητικὸν τοῦ βίου ἐπὶ Λέοντος τοῦ σοφοῦ (886—912) β') ὅτι ὁ νέος Ἐπιφάνιος, ὁ φίλος τοῦ Ἀνδρέου, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἅγιος προεῖπεν ὅτι θὰ γίνῃ ἀρχιερεὺς, εἶναι ἡ ὁ ΚΠόλεως ἁγ. Πολύευκτος (956—970), ἢ ὁ ΚΠόλεως Ἀντώνιος Γ' Στουδίτης (974—980), ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποῖου συνεπήχθη εἰς ἓν σῶμα τὸ Μηνολόγιον τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, διαταγῇ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου Β', τὸ περιέχον τοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐορταζομένους ἁγίους γ') ὅτι ἡ ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλαχερνῶν ἐμφάνισις ἐν ὄραματι τῆς Θεομήτορος εἰς τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Ἐπιφάνιον ἐγένετο πιθανῶς κατὰ τὸ βῶν τέταρτον τοῦ Ι' αἰῶνος, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἐπισυμβάντος τῷ 936 δ') ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἑλληνικοῦ βίου τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου, ὅστις ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν *Νικηφόρον, πρεσβύτερον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας* τῆς ἀποκαλουμένης ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἐγνώριζε προσωπικῶς τὸν Ἀνδρέαν καὶ ἦτο ἐκ τῶν ἐγγυτέρων πρὸς αὐτὸν προσώπων ὅτι εἰς αὐτὸν ἐν πάσῃ

1. Τὸν βίον τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ βλέπε ἐν *Migne* 111, 628—888 καὶ *Acta Sanctorum*, Μαί, VI σ. 4—111. Ἴδὲ καὶ *Σωφρ. Εὐστρατιάδου* καὶ *Ἀρκαδίου Βατοπεδινού*, ἐνθ' ἁν. (κῶδ. 85,1 καὶ 767).

2. Οὕτω ἐξηγοῦνται χωρία τῆς ἁγ. Γραφῆς, ἐκτίθενται ὁμιλίαι περὶ τῆς ἁγ. Τριάδος, περὶ τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, περὶ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν φαινομένων τῆς φύσεως, περὶ τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ Παραδείσου καὶ τοῦ Ἄδου, περὶ τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, περὶ τῶν ἐσχάτων τοῦ κόσμου κλπ.

3. Τεύχη Σεπτεμβρίου—Δεκεμβρίου 1898, καὶ ἀνάτυπον.

4. «Ταῦτα, ὦ φίλοι, —διηγείται ὁ πρεσβύτερος Νικηφόρος—γεγράφηκα μεμαθηκῶς παρὰ τοῦ μακαρίου Ἀνδρέου, πρὸς ὠφέλειαν καὶ φόβον τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ὅπως κόπῃ μὲν περιπατῶμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· οὐδὲν γὰρ λανθάνει Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ». *Migne* 111, 862.

περιπτώσει ἀνήκουν αἱ ἀρχαὶ σημειώσεις περὶ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου, ὅστις—βίος—ὑπὸ τὴν σημερινὴν μορφήν ἀποτελεῖ συμπλήρωσιν, ἐξερογασίαν καὶ ἐκθεσίαν ἄλλου προσώπου, τοῦ Ι' ἢ ΙΑ' αἰῶνος καὶ ε') ὅτι ὁ βίος οὗτος μετεφράσθη καὶ εἰς τὴν παλαιὰν σλαβωνικὴν κατὰ τὸν ΙΑ' ἢ τὸν ΙΒ' αἰῶνα, κατέστη δὲ οὕτω εὐρύτατα γνωστὸς παρὰ τοῖς ρώσοις, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ αὐτοῦ ἐθεσπίσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς ἡ περὶ τὸ τέλος τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἡ μεγάλη ἐορτὴ τῆς Σκέπης τῆς Θεομήτορος¹. ἦτις ἐορτάζεται ἐν Ρωσίᾳ τὴν 1ην Ὀκτωβρίου. Ἐν τοῖς μηναίοις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀναφέρεται εἰδικῇ ἐορτῇ τῆς Σκέπης. Ἐν τούτοις εἰς τὰς νεωτέρας ἐκδόσεις τοῦ Ὁρολογίου σημειοῦται ἡ ἐορτὴ αὕτη μετὰ τῆς ἐορτῆς τῶν ἁγίων Ἀνανίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ρωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου, δημοσιεύεται δὲ καὶ ἰδιαιτέρον τῆς ἐορτῆς ἀπολυτικίον². Τῷ 1869 ἐξεδόθη ἐν Ἀθῆναις ἰδιαίτερα ἀκολουθία τῆς ἁγ. Σκέπης³.

Ἐν τῷ βίῳ τούτῳ τῆς ἁγ. Ἀνδρέου τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ λέγονται τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὄραματος τῆς Θεομήτορος ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλαχερνῶν.

«Ἀὐπνου δοξολογίας ποτὲ ἀπιτελουμένης ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῇ τῇ οὓσῃ ἐν Βλαχερναις, ἀπῆε ὁ μακάριος Ἀνδρέας ἐκεῖσε τὰ ἐξ ἔθους ποιῶν παρῆν δὲ Ἐπιφάνιος, καὶ εἰς τῶν παιδῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ ἔχων ἦθος, ἴστατο, ὡς ἡ προθυμία τόνον ἔδιδου, ποτὲ μὲν μέχρι μεσονυκτίου, ποτὲ δὲ ἕως πρωῆ. Τετάρτης οὖν ὥρας ἦδη οὓσης τῆς νυκτός, ὅρῳ ὁ μακάριος Ἀνδρέας ὀφθαλμοφανῶς μεγεθεσάτην σφόδρα, παραγενομένη ἐν γυναικίῳ τῷ σχήματι ἀπὸ τῶν βασιλικῶν μετὰ φοβεροῦ ὄψικίου, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ τίμιος Πρόδρομος, καὶ ὁ τῆς θρονῆς υἱός, ἐκατέρωθεν χειροκρατοῦντες αὐτῆς, καὶ ἅγιοι πολλοὶ λευκοφόροι προπορεύοντο αὐτῆς· οἱ δὲ ἐπηκολούθουν μετὰ ὑμνωδίας καὶ ᾠσμάτων πνευματικῶν. Ὡς οὖν ἦλθε πλησίον τοῦ ἁμβωνοῦ, ἀπῆε ὁ ὅσιος πρὸς τὸν Ἐπιφάνιον λέγων Ὁρᾶς τὴν Κυρίαν καὶ Δέσποιναν τοῦ κόσμου· Ὁ δὲ φησὶν· Naί, Πάτερ μου πνευματικῆ.

Καὶ τούτων ὁρῶντων, κλίνασα τὰ γόνατα αὐτῆς ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσήχετο, δάκρυσι ραίνουσα τὸ θεοειδὸς αὐτῆς καὶ ἄχραντον πρόσωπον. Μετὰ δὲ τὸ προσεῦδασθαι προσῆν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον δεομένη ἐκεῖσε ὑπὲρ τοῦ πε-

1. Ἡ μὲν ρωσ. Ἐκκλησία τὴν μνήμην τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου ἐορτάζει τὴν 2αν Ὀκτωβρίου, ἐπομένη τῆς ἐορτῆς τῆς Σκέπης, ἡ δὲ ἑλληνικὴ τὴν 28ην Μαΐου. Ἐκ κώδικος συναϊτικῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ μοναχὸς Αὐγουστίνος Ἰορδανίτης ἐξέδωκε τῷ 1912 βίον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ μετὰ πλήρους ἀκολουθίας.

2. Οὕτω ἀναγράφεται: «1 Ὀκτωβρίου. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνανίου, ἐνὸς τῶν ἐβδομήκοντα, καὶ τοῦ ὁσίου Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ καὶ τῆς ἁγίας Σκέπης τῆς Θεοτόκου». Τὸ δὲ ἀπολυτικίον τῆς ἐορτῆς (ἡχοῦ α') ἔχει οὕτως: «Τῆς Σκέπης Σου τῆς χάρις ἀνυμνοῦμεν Παρθένε, ἦν ἐν τῷ πανσέπῳ ναῷ σου ἐφῆλλωσας τοῖς πᾶσι τὸ θαῦμα ἐκπλήττει πάντα νοῦν, πῶς θεῖον Μαφόριον, σεμνὴ, ἀφρηλοῦτο πανταχόθεν τοῖς λαοῖς, τῇ αἴγλῃ ἀστραπηφόρον χάρις τῇ ἀντιλήψει Σου σεμνὴ χάρις τῇ θεῖα Σκέπῃ Σου χάρις τῇ προμηθεῖᾳ Σου, μὴν Θεόνυμφε» (Ἐκδόσις Ἀνδρ. Πάσχα. Ἀθῆναι, 1915, σ. 229).

3. Ἀκολουθία τῆς ἁγ. Σκέπης τῆς Ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ψαλλομένη τῇ α' Ὀκτωβρίου (ἢ καὶ λόγοι τινὲς πανηγυρικοὶ τῆς Θεοτόκου προσετέθησαν). Συνθεθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου μοναχοῦ ἀγορευτοῦ, νῦν δὲ τὸ πρῶτον ἐκδίδεται ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ πανοσιωτάτου Ἀβερκίου τοῦ ἐκ τοῦ Ι. κοινοβίου τοῦ Ρωσικοῦ. Ἀθῆναι, τύποις Γ. Καρυοφύλλῃ 1869 σ. 159. L. Petit, ἐνθ' ἁν. σ. 23-24. Ἴδὲ καὶ διήγησιν μετ' ἐγκωμίου εἰς τὴν ἁγίαν Σκέπην ἐν *Σωφρ. Εὐστρατιάδου* καὶ *Ἀρκαδίου Βατοπεδινού* ἐνθ' ἁν. (κῶδ. 816,2).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ὁ Ἄρειος Πάγος.

Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων, μνήμων τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου κλασικῆς ἐκείνης δμιλίας τοῦ Ἀποστόλου τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία μετὰ τόσον ἐντεταμένης προσοχῆς ἠκούσθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ παραδόξου ἐκείνου καταγγελέως τοῦ Ἀγνωστου Θεοῦ, ὃν ἀγνοοῦντες τότε ἠδύσερον, τὴν ἐσπέραν τῆς προχθῆς κατέκλυσε κατὰ μυριάδας τὸν ἱερὸν βράχον καὶ τὰ περὶ αὐτόν, βέβαιος ὅτι, πατῶν ἐπὶ τὰ γνήσια ἴχνη τῶν ποδῶν τοῦ πρώτου τότε φορὰν εὐαγγελισθέντος ἐν Ἑλλάδι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν, μετέχει τοῦ ἀποστολικοῦ ἁγιασμοῦ. Ἡ βαθεῖα τοῦ πλήθους κατάνυξις ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ μεγάλου ἐκείνου γεγονότος τεκμηριοῖ κατὰ τὸν μᾶλλον περιφανῆ τρόπον, ὅτι, ὁσοιδήποτε ἐπιτοτε αἰῶνες καὶ ἂν παρήλθον, διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἶνε ὡς νὰ συνέβη τὸ πρᾶγμα μόλις προχθῆς, ἡ πάροδος δὲ τοῦ χρόνου ἀντὶ νὰ χαλαρώσῃ τοὺς δεσμοὺς πρὸς τὸ μοναδικὸν ἐκεῖνο ἅγιον παρελθόν, τοῦναντίον εἶ μᾶλλον ἐδραιοῖ τὴν στενὴν συνοχὴν του πρὸς τε τοῦ Παύλου τὸ πρόσωπον καὶ τὴν θεῖαν αὐτοῦ διδαχὴν.

Ἐκφραστικώτατοι λακωνισμοί.

Ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ τοῦ Προϋπουργοῦ εἰς τὸ μέτωπον ἐπισκέψει ἡμερησίας πρὸς τὸν κατὰ τῶν ξενοδοκίων συμμοριτῶν ἀγωνιζόμενον στρατὸν διαταγῆς ἄξιος ἰδιαίτερας ἐξάρσεως τυγχάνει ὁ λακωνικώτατος, ἀλλὰ πλήρης χαρακτηρισμοῦ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ καθ' οὗ ὁ ἔθνικὸς ἄγων εἰδεχθεὺς ἐχθροῦ. «Ὁ ἐχθρὸς ποὺ ἀντιμετωπίζετε καὶ ποὺ συντρίβετε —εἶπεν ὁ Προϋπουργός— εἶνε ὁ πλέον ὑπουλος τοῦ ἱστορικοῦ μας βίου ἐχθρὸς. Γνωρίζετε ὥρα τελείως τὴν φυσιογνωμίαν του: μισεῖ θανάσιμος τὴν δημοκρατίαν καὶ κραυγάζει ἀναισχύντως ὑπερ' αὐτῆς. Ἀπεργάζεται τὴν στυγνοτέραν δουλείαν, καὶ δημοκοπεῖ ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας. Περιφρονεῖ τὸν ἄνθρωπον, πρὸς τὸν ὅποιον συμπεριφέρεται μὲ τερατώδη σκληρότητα, καὶ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ὑποκρίνεται τὸν

.....
 ρεστῶτος λαοῦ. Ὅτε οὖν ἀπηύξατο, τὸ μαφόριον αὐτῆς ὅπερ ἐπὶ τῆς παναχράντου αὐτῆς κορυφῆς ἔφερεν, ὡς εἶδος ἀστραπῆς ὑπάρχον, καὶ ἀποτυλίξασα ἐξ αὐτῆς, τῇ ὠραία σεμνότητι ταῖς παναχράντοις χερσὶν αὐτῆς λαβοῦσα, μέγα καὶ φοβερόν ὑπάρχον, ἐπάνω παντός τοῦ ἐκεῖσε ἐστῶτος λαοῦ διεπέτασεν ὅπερ ἐπὶ ἱκανὰς ὥρας ἔωρον οἱ θαυμάσιοι ὑπεράνω τοῦ λαοῦ ἐκτεταμένον καὶ ἀγάζον δόξαν Κυρίου ὡς ἤλεκτρον. Μέχρις οὖν ἦν ἐκεῖ ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος, ἐβλέπετο γὰρ μετὰ δὲ τὸ ἀναχωρῆσαι αὐτὴν, οὐκέτι τεθέατο πάντως γὰρ ἦρεν αὐτὸ μεθ' ἑαυτῆς, τὴν δὲ γάρην ἀφήκεν τοῖς οὐσιν ἐκεῖ. Ταῦτα μὲν αὐτὸς εἶδε καὶ ἔωρακε μεσιτείας τοῦ θεοφόρου Πατρός αὐτός γὰρ παρησίαν ἔχων, τῆς αὐτοῦ θεωρίας ἐχαρίζετο μεσιτεύσαν αὐτῷ, καὶ πανταχοῦ αὐτοῦ προϊστάμενος, δόξαν εὐκλεῆ αὐτῷ ἐναπετίθετο»¹.

Ταῦτα ὅση ἡμῖν δύναμις ἠδυνήθημεν νὰ διακριβώσωμεν περὶ τῶν τριῶν τούτων ἑορτῶν τῶν θεομητορικῶν ἀμφίων ἐξ ἀφορμῆς τῆς κατὰ τὴν β' Ἰσταμένου μηνὸς ἑορτῆς τῆς καταθέσεως τῆς τιμίας Ἐσθῆτος.

Πρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π. Θ.

1. Mi'g ne 111, 848—849.

πονοῦντα διὰ τὰ δεινὰ τοῦ λαοῦ, καὶ δραματίζεται κοινωνίαν κατέργων». Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθῇ διὰ τόσων ὀλίγων λέξεων τόσον ἐντελῶς ὁ βασιανίζων σήμερον καὶ ἡμᾶς καὶ ὄλον τὸν κόσμον πρωτότυπος ἐν ὅλῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ ἱστορίᾳ ἐχθρὸς.

Ἐθνικόν;

Ἠκούσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸ κατὰ τὴν μεσημβρίαν τῆς προπαραελθούσης Τετάρτης ἀπὸ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Ἀθηναίων μεταδοθὲν καὶ τόσον δικαίαν τῶν ἀκροατῶν ἀγανάκτησιν προκαλέσαν ὄχι ἀπλῶς ἀηδῆς, ἀλλὰ αὐτόχρημα ἀπρεπέστατον τραγοῦδι, τὸ ὅποιον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀκουσθῇ μόνον ἀπὸ στόμα οἰνοφλύγων θαυμάτων καταγωγίων, οὐδέποτε ὁμως ἀπὸ ἑλληνικὸν ραδιοφωνικὸν σταθμὸν λεγόμενον «ἐθνικόν», ἦτοι λειτουργοῦντα μὲ γνώμονα τὰς γνησίας ἑλληνοχριστιανικὰς ἀρχὰς καὶ συντελοῦντα εἰς τὴν τόνωσιν τῶν διὰ τοὺς ὀπουδήποτε γῆς ἀκροατῆς τῆς πατρῴου φωνῆς. Ὁ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐκφράσας τὴν ἐπὶ τῇ μεταδόσει τοῦ ἐν λόγῳ τραγοῦδιου μεγίστην δυσφορίαν του ἱερῆς ἠναγκάσθη νὰ χαρακτηρίσῃ εἰς τὰ τέκνα του τὸν σταθμὸν, ὡς σταθμὸν τοῦ «Μάρκου», διὰ νὰ διδάξῃ ὅτι μόνον ἐχθρὸς πρὸς τὴν Ἑλλάδα σταθμὸς θὰ ἦδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐκπομπὰς τοιαύτας. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει συμβούλιον τοῦ «ἐθνικοῦ» αὐτοῦ ἰδρύματος ἐλέγχον τὰς ἐκπομπὰς του;

Προσοχὴ εἰς τὴν γυναῖκα.

Εἶνε παρατηρήσεως ἄξιον, ὅτι ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν ἐκάστοτε συλλαμβανομένων κομμουνιστῶν ἀξιοσημείωτον ποσοστὸν ἀποτελοῦσι γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας παρεμφερεῖς πον περιπτώσεις τὸ γυναικεῖον ποσοστὸν ὑπερτερεῖ τοῦ ἀνδρικοῦ. Οὕτω ἀνεγινώσκωμεν κατ' αὐτὰς, ὅτι ἐκ συλληφθέντων 34 παρανόμως συνεδριαζόντων καὶ «τελετουργούντων» Χιλιαστῶν, ἀπεργαζόμενων τὴν ἀποσύνηθειν τῆς Ἑλλάδος, οἱ 20 ἦσαν γυναῖκες, παρετηρήθη δ' ὁμοίως διοργανοῦνται συγκέντρωσις θεοσόφων, ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν εἶνε περισσότερος τοῦ τῶν ἀνδρῶν ἀκροατῶν. Ἡ Σοφία Σειρᾶχ ἀποφαίνεται ὅτι «μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός», οἱ δὲ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζουσι τὴν γυναῖκα ὡς πλάσμα «ἀσθενέστερόν πως καὶ ἐυρίπιστον καὶ κοῦφον», φύσιν «εὐόλισθον» καὶ «εὐέμπριπτον», καὶ διὰ τοῦτο, «ὡσπερ πρὸς ἀρετὴν, οὕτω καὶ πρὸς κακίαν πολλὴν ἔχουσαν τὴν ἰσχύν». Τούτου ἕνεκα εἰς τὴν διαπαιδαγωγίαν τῆς ἑλληνίδος δλας ἰδιαίτερα δέον νὰ καταβάλλεται προσοχὴ καὶ εἰς τὴν δημοικὴν καὶ εἰς τὴν περαιτέρω ἐκπαίδευσιν, πάντως δὲ σύντομος θὰ καταβληθῇ πρὸς τοῦτο μέριμνα καὶ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, διὰ νὰ στρέφεται τῆς γυναικὸς ἡ ἰσχὺς μᾶλλον πρὸς ἀρετὴν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισε τὴν ἀπὸ τῆς 5 ἀρξαμένου μηνὸς σύγκλησιν τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως διασκεφθῇ τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἄρθρων τοῦ ἐν τῇ Βουλῇ ὑπὸ ἀναθεώρησιν Συντάγματος τῶν ἀφορώντων εἰς τὰς μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας σχέσεις, τὸ δὲ εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς

ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ὡς καὶ ἐπὶ τινῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

—Ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἀποδεχθεῖσα πρόσκλησιν τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας Ἀλεξίου, ὅπως καὶ ἡ Ἐκκλησία Ἑλλάδος συμμετάσχη τοῦ κατὰ τὰς 8—18 ἀρξαμένου μηνὸς ἐν Μόσχᾳ ἑορτασμοῦ τῆς πεντακοσιοστῆς ἐπετηρίδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἀπεφάσισεν ὅπως διὰ τὸν ἑορτασμόν τοῦτον ἐκπροσωπήσῃ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως κ. Χρυσόστομος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Δαμασκηνοῦ Χατζοπούλου.

—Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συζητήσασα ἐπὶ νομοσχεδίου περὶ ἱεροψαλτῶν, ἐνέκρινε τοῦτο ἀφοῦ ἐπήνεγκε κριθείσας ἀναγκαίας τροποποιήσεις.

Ἀποστολικὴ Διακονία : Ἀνεχώρησαν ἤδη εἰς Ἀγγλίαν προσκληθέντες οἱ Διευθυνταὶ τῆς Ἀποστ. Διακονίας Ἀρχιμ. Τιμόθεος Ματθαϊάκης καὶ Βαρνάβας Τζωρτζιάτος, ὅπως ἐκ τοῦ πλησίον μελετήσουν τὴν Ὀργάνωσιν τῆς Ἑσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον καθώρισε τὰ κύρια σημεῖα τοῦ ἐκδοθησομένου Β. Διατάγματος τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς τῆς Ἀποστ. Διακονίας, ἥτις θὰ λειτουργήσῃ ἀπὸ τοῦ ἐπομένου Ὀκτωβρίου ὡς ἑσωτερικῆ.

Ἡ Ἀποστ. Διακονία παρέλαβεν ἐκ τῆς Συνδικτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων 24 τόνους χάρτου, δωρηθέντος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας πρὸς τε τοὺς δωρητὰς, τὴν Συνδικτικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων καὶ τὸν Καθηγητὴν κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτον, εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ ἀποστολὴ τοῦ χάρτου.

Κατόπιν προτάσεως τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστ. Διακονίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου, διωρίσθη βοηθὸς Ἱεροκήρυξ τῆς ὡς ἄνω Μητροπόλεως ὁ θεολόγος Ἀθαν. Μπασιάνης.

Ὁμοίως κατόπιν προτάσεως τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστ. Διακονίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης καὶ ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ, διωρίσθη βοηθὸς Ἱεροκήρυξ τῆς ὡς ἄνω Μητροπόλεως ὁ Ἱεροδιάκονος Χρυσόστομος Γιαλούρης.

Ἐξεδόθη ὁ 7ος τόμος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπὸ τὴν πηγὴν τοῦ ζῶντος ὕδατος» τοῦ Ἀρχιμ. Τιμοθέου Ματθαϊάκη, περιέχων σύντομα κηρύγματα ἐπὶ συγχρόνων θεμάτων. Τὸ ὅλον ἔργον εἶναι γεγραμμένον εἰς ζωηρὸν ὄφρος καὶ μὲ λογοτεχνικὴν πνοήν (Δρχ. 8.000).

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ συγκαλουμένου κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου ἐ.ε. ἐν Denver, Colorado Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως Γ.Κ.Α.Π.Α., ὁ ἐν Σικάγῳ Ὑπατος Πρόεδρος αὐτῆς κ.Γ. Γάβαρης, ἱατρός, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Δαμασκηνὸν τὸ κατωτέρω ἔγγραφον :

Σικάγο, τῆ 24 Ἀπριλίου 1948

Τῷ Μακαριώτατῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος
Κυρίῳ Κῶ Δαμασκηνῷ,

Εἰς Ἀθήνας.

Μακαριώτατε,

Ἡ Ἐθνικὴ ἐν Ἀμερικῇ Ὀργάνωσις GAPA, Greek American Progressive Association, ἀποτελουμένη, ὡς γνωστόν, ἀποκλειστικῶς ἀπὸ μόνον Ἑλληνικῆς καταγωγῆς Ἀμερικανίδας καὶ Ἀμερικανίδας, ἰδρυθεῖσα πρὸ 25ετίας, ἀγωνίζεται ἔκτοτε συνεχῶς, σταθερῶς, ἀλλὰ καὶ ὑπερηφάνως, τὸν τιμιὸν καὶ ἱερὸν ἀγῶνα τῆς διατηρήσεως καὶ καλλιέργειας παρὰ τῷ Ἑλληνισμῷ τῆς Ἀμερικῆς, τῶν εὐγενῶν ἑλληνικῶν ἰδεωδῶν, ἅτινα συνταυτίζονται ἐξ ὀλοκλήρου μὲ τὰ ἐπίσης εὐγενῆ ἰδεώδη τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας.

Ἡ Ὀργάνωσις GAPA συγκροτεῖ κατὰ διείτιαν Ἐθνικὸν Συνέδριον. Ἐν τῶν Συνεδρίων τῆς τούτων, καὶ διὰ τὸ ἐν ἐν Σικάγῳ λαβόν χώραν κατὰ Ἰούλιον 1930, ἔσχε τὴν ἐξαιρετικὴν εὐτυχίαν νὰ τιμηθῇ διὰ τῆς παρουσίας εἰς αὐτὸ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, καὶ νὰ εὐλογηθῇ παρ' αὐτῆς.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης ἀναμνησόμεθα πάντοτε οἱ Γκάπανς τῶν ἡμερῶν ἐκείνων τῆς μεταξὺ ἡμῶν παρουσίας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἰδιαίτερος δὲ ὁ γράφων, ὅστις ἔσχον τὴν ἐξαιρετικὴν εὐτυχίαν καὶ τιμὴν νὰ ὑποδεχθῶ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπὶ τοῦ Συνεδρίου Ἐπιτροπῆς τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν καὶ νὰ συνοδεύσω ταύτην εἰς τὸ τότε Med. Athletic Club, τὸν τόπον τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ Ὀργάνωσις GAPA συγκροτεῖ ἐφέτος τὸ Ἐθνικὸν τῆς Συνεδρίου εἰς τὴν πόλιν Denver, Colorado, κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου.

Κατὰ τὸ Συνέδριον τοῦτο, συγκροτούμενον εἰς ἡμέρας τόσον ὀδυνηρὰς καὶ ἐπικινδύνους διὰ τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει, ἀντιπρόσωποι ἐκ τῶν ὑπὲρ τριακωσίων ἀνά τὴν Ἀμερικὴν Τμημάτων τῆς GAPA θὰ συνέλθωσιν ὅπως ἀνταλλάξωσι σκέψεις καὶ λάβωσιν ἀποφάσεις πρὸς εὐδῶσιν τῶν μεγάλων καὶ ὕψηλων ἔθνικοθρησκευτικῶν σκοπῶν τῆς.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου θὰ ἐκτυπωθῇ πολυτελεῖς ἀναμνηστικὸν λεύκωμα, ὅπερ καὶ θ' ἀποτελέσῃ πολύτιμον κτῆμα χιλιάδων Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν ἐν Ἀμερικῇ.

Εἰς τὸ Λεύκωμα τοῦτο θὰ καταχωρηθῶσιν εὐχέτηριοι ἐπιστολαὶ καὶ αὐτόγραφοι φωτογραφίαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου, τοῦ Προέδρου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ ἄλλων ἐπισήμων Ἀμερικανῶν καὶ Ἑλλήνων, ἀλλὰ πόθος ἡμῶν διακαῆς εἶναι ὅπως καταχωρηθῶμεν εἰς αὐτὸ τὴν αὐτόγραφον φωτογραφίαν καὶ τὰς εὐλογίας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος πρὸς τὴν Ὀργάνωσιν GAPA, τοὺς ἐν τῷ Συνεδρίῳ Ἀντιπροσώπους ταύτης καὶ τὸν Ἑλληνισμόν, ἐν γένει, τῆς Ἀμερικῆς πρὸς εὐδῶσιν τῶν 25ετῶν συνεχῶν ἀγῶνων τῆς Ὀργανώσεως GAPA, διὰ τὴν διατήρησιν καὶ καλλιέργειαν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας παρὰ τῇ νεῇ ἑλληνο-ἀμερικανικῇ γενεᾷ, ὡς ἐπίσης πρὸς εὐδῶσιν τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη προσπαθειῶν ἡμῶν διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ πρώτου ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνο-Ἀμερικανικοῦ Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος, δηλ. τοῦ ἐν Σικάγῳ Ὀρφανοτροφείου τῆς GAPA, πρὸς περισυλλογὴν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικῆς καταγωγῆς ὀρφανῶν, δι' ὃ καὶ λίαν εὐσεβᾶστως παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅπως ἀξιῶσῃ ἡμᾶς τούτων.

Εὐελπιστοῦντες, ὅτι θὰ τύχωμεν τῆς μεγάλης ταύτη τιμῆς διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ εὐκρινοῦς τοῦτο πόθου μας, εὐλαβῶς παρακαλοῦμεν ὅπως, δεδομένου, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ Λεύκωμα θὰ δοθῇ πρὸς ἐκτύπωσιν τὴν 15ην Μαΐου 1948, ἀποσταλῶσιν ἡμῖν τ' ἀνωτέρω ὅσα τὸ δυνατόν ἐγκαιρότερον.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΓΑΒΑΡΗΣ, Ἱατρός,

Ὑπατος Προέδρος.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησε διὰ τῆς ἀκολουθοῦσης ἐπιστολῆς, ἀπευθύνας καὶ τὸ κατωτέρω Μήνυμα πρὸς τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου τῆς ΓΚΑΠΑ καὶ τὸν Ἑλληνισμόν ἐν γένει τῆς Ἀμερικῆς :

Ἐν Ἀθήναις τῆ 10 Μαΐου 1948

Τῷ Ἐντιμότητῳ Κυρίῳ Γεωργίῳ Γάβαρη, Ἱατρῷ, Ὑπατῳ Προέδρῳ τῆς Γ.Κ.Α.Π.Α.
5 South Wabash Avenue
Chicago, Illinois
Ἐντιμότητε φίλε,

Τὸ ἀπὸ 24ης παρελθόντος μηνὸς γράμμα τῆς ἡμετέρας φίλης Ἐντιμότητος ἄσμενοι λαβόντες, ἐγκάρδιον ἀπευθύνοντες ὑμῖν ἐν πρώτοις τὸν πασχάλλον ἄσπα-

σμών ἐν Χριστῷ ἀναστάντι, δεόμενοι τοῦ Κυρίου, ὅπως ἐνίσχυῃ ὑμᾶς ἐν τῇ συμπαραστάσει ὑμῶν εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς μαρτυρικῆς ἡμῶν Πατρίδος.

Ἀνέμνησεν ἡμᾶς τὸ ὑμέτερον γράμμα τὰς παλαιὰς ἐντεῦξεις μετὰ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης καὶ τῶν καλῶν φίλων καὶ συνεργατῶν, τῶν ἠγαπημένων ὁμογενῶν τῆς Ἀμερικῆς, πολλὴν δ' ἐδοκιμάσαμεν τὴν συγκίνησιν ἐκ τῆς παρ' ὑμῶν συνεχιζομένης ἐργασίας ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν, ὧν ἐτάχθητε θεματοφύλακες καὶ ἐκπρόσωποι ἐν τῇ μεγάλῃ φιλῆ Συμμαχῶν χωρᾶ, ἵνα δι' αὐτῶν γαλουχῆτε τὴν νέαν γενεάν καὶ συγκρατήσητε αὐτὴν εἰς τὸ φρονεῖν καὶ πιστεῦν καὶ ἐμπολιτεύεσθαι ἀξίως τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς Ἑλλάδος, τῆς μεγάλης κοινῆς ἡμῶν ὄλων Πατρίδος.

Ὁ Κύριος εἶθε νὰ εὐλογῇ τὸ ἔργον Σας τοῦτο, δι' οὗ δοξάζεται καὶ μεγαλύνεται τὸ ὄνομα Αὐτοῦ καὶ ἡ ἀγία Αὐτοῦ θρησκεία.

Εὐχαρίστως δ' ἀνταποκρινόμενοι εἰς τὴν ὑμετέραν ἐπιθυμίαν, συνειστέλλομεν ὀλίγας λέξεις διὰ τὸ Λεύκωμα τοῦ προσεχοῦς Συνεδρίου μετὰ τῶν ἡμετέρων πατρικῶν εὐλογιῶν, ἅς ἐπιδαψιλεύομεν ἐξ ὅλης καρδίας καὶ εἰς ὑμᾶς προσωπικῶς καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν ὑμῶν.

Μετ' εὐχῶν καὶ πατρικῆς ἀγάπης

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Πρὸς τὰ ἐπίλεκτα μέλη τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τῆς ΓΚΑΠΑ ἀπευθόμενον τὰς ἡμετέρας πατρικὰς εὐλογίας, εὐχόμενοι τὴν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τοῦ Συνεδρίου.

Εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα τοῦ ἔθνους ἡμῶν κατὰ τὸν ἐπαπειλούμενον τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς μαρτυρικῆς μας Πατρίδος, ἅμα δὲ καὶ τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν τῶν ἀληθῶς δημοκρατικῶν ἐλευθέρων λαῶν, μεγάλην συμβολὴν καὶ ἐνίσχυσιν ἀποτελεῖ ἡ ὁμόθυμος καὶ ὁλόψυχος συμπαραστάσις ὑμῶν παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς ἀγωνιζομένης Πατρίδος.

Ἐκ τῆς συμπαραστάσεως αὐτῆς αἰσθανόμεθα ἔτι μᾶλλον συσφιγγομένους τοὺς προσωπικοὺς μεθ' ὑμῶν δεσμούς ἡμῶν καὶ ἀνακουφιζόμεθα εἰς τὸν σταυρὸν, ὃν αἴρομεν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ ὄλων τῶν ἐλευθέρων πατρίδων, ἀποφασισμένοι νὰ νικήσωμεν ὡς ἐλευθεροὶ χριστιανοὶ Ἕλληνες, ἀξίως τῶν παραδόσεων τῆς μακράωνος Ἱστορίας μας.

Ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων τοῦ ἀγῶνος τούτου πατρικῶς προτρεπόμεθα πάντας ὑμᾶς, ὅπως ἀδιαλείπτως ἔχητε τὰ ὄμματα καὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐστραμμένα πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ ἐντείνητε εἰς τὸ ἔπακρον τὴν συμβολὴν καὶ συμπαραστάσιν ὑμῶν τόσοσιν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ὑπὲρ τῶν ὄλων σκληροῦ ἀγῶνος, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῆς ἀπεριγράπτου δυστυχίας τῶν θυμάτων αὐτοῦ.

Ἀλλὰ πρὸ παντὸς μὴ παύσητε ἐργαζόμενοι ἕως οὗ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ κόσμου γνωσθῇ τὸ ἀληθὲς νόημα καὶ ἡ ἱερά σημασία τοῦ μεγάλου ἀγῶνος ἐν τῷ προπυργίῳ τούτῳ τῆς ἀληθινῆς δημοκρατίας καὶ διαλυθῶν τὰ νέφη τῶν συκοφαντιῶν, παρανοήσεων καὶ ἐπιφυλάξεων, ἅτινα ἐπεσώρευσαν εἰς τὸν διεθνή ὀρίζοντα ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἐλευθέρων λαῶν, διὰ νὰ συσκοτίσουν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ρίψουν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὸ σκότος τῆς πλεόν στυγεράς καὶ ἀπανθρώπου δουλείας.

Ἐκαστος ἐξ ὑμῶν ἅς ἔχη ὑπ' ὄψει του, ὅτι ἐκπροσωπεῖ τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν παραδόσεων καὶ ὅτι, ἀκριβῶς διὰ τοῦτο, ἐν ὧρα μάχης πρέπει ἀμειλίκτως καὶ ἀνυποχωρήτως νὰ ἐξουδετερώνη πᾶσαν ἐνέργειαν, στρεφόμενην ἐμμέσως ἢ ἀμέσως, ἀπροκαλύπτως ἢ ἐντέχνως, κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐάν ὄλα τὰ μέλη τοῦ ὑμετέρου Ἐθνικοῦ Συνεδρίου ὑψωθῶσιν εἰς τὰς ἐπάλλξεις μετὰ πλήρη κατανόησιν τῆς σημασίας ταύτης τοῦ ἀγῶνος, τότε θὰ συντομευθῶσιν τὰ δεινὰ τῆς μαρτυρικῆς Πατρίδος μας, ἥτις τόσοσιν ἀ-

δικῶς ὑπενομεύθη καὶ βάλλεται, καὶ θὰ βαδίσωμεν ὄλοι μαζί πρὸς τὴν νίκην, εἰς δόξαν τοῦ ἀναστάντος Σωτήρος Χριστοῦ, τοῦ νικήσαντος τὸν θάνατον καὶ πατάξαντος τὸ κράτος τοῦ πονηροῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου καὶ αἱ πατρικαὶ ἡμῶν εὐλογίαι εἴησαν μετὰ πάντων ὑμῶν.

Πρὸς Θεὸν εὐχέτης διάπτωρος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Τῇ 11 Ἰουνίου ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπισκεφθεὶς τὸ Ὀφθαλμιατρεῖον Ἀθηνῶν ὡς Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος, τῇ 25 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς προήδρευεν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ συνεδριάσεως τοῦ Συμβουλίου αὐτοῦ.

—Τῇ 13 Ἰουνίου, Κυριακῇ τῶν Ἁγίων Πατέρων, ἡ Α. Μ. παρέστη κατὰ τὴν ἐν τῷ ἱ. ναφ. ἁγ. Νικολάου Νικαίας γενομένην εἰς μνήμην τῶν 318 θεοφόρων Πατέρων τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τελετῇ.

—Τῇ ἐπιούσῃ (14) ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐπισκεφθεὶς εἰς τὸ Ἰωσηφόγειον μέγαρον τὰ μεταφερθέντα τὴν προηγουμένην καὶ ἐγκατασταθέντα ἐκεῖ ὑπερπεντακόσια ἀνταρτόπληκτα παιδιὰ ἐκ Βορείου Ἑλλάδος, πρὸς τὰ ὅποια διένειμεν εἰκόνας τῆς Θεοτόκου καὶ διάφορα δῶρα.

—Αὐθήμερον τὸ ἀπόγευμα ἡ Α. Μ. παρέστη κατὰ τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τελετῇ ἐπὶ τῇ ἀναγορεύσει τῆς Α.Ε. τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας Ἐσρέφ Οὐναϊντίν εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

—Τῇ ἐπαύριον (15) ἡ Α. Μ. προήδρευσε συνεδρίασιν τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΕΠ, συγκροτηθείσης ἐν Βουλαγμένη, εἰς ἣν προσήλθε καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Βουρδουμπᾶς, μετὰ τριήμερον δὲ (18) παρέστη εἰς τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων εἰς τὸν Οἶκον Τυφλῶν Καλλιθέας διεξαχθεῖσαν ἑορτήν.

—Τῇ 19 Ἰουνίου ἡ Α. Μ. ἐδέχθη ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ τὸν Ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Πιπινέλην, καὶ τῇ 23 τὸν Ὑπουργὸν Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Βουρδουμπᾶν, μεθ' οὗ συνειργάσθη ἐπὶ μακρῶν ἐπιζητημάτων ἀφορώντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνειργάσθη τῇ 28 Ἰουνίου καὶ μετὰ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Κων. Τσαλδάρη.

—Τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς (20) ἡ Α. Μ. ἐτέλεσε τὴν θείαν μυσταγωγίαν ἐν τῷ ἱ. καθεδρικῷ ναφ.

—Τῇ 28 Ἰουνίου μ. μ. ἡ Α. Μ. παρέστη κατὰ τὴν ἐν τῷ Διδακτηρίῳ Ψυχικῶν τελετῇ ἀπονομῆς τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοιτήσαντας μαθητὰς τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν.

—Ἐπὶ τῇ προχθῆς (29) μνήμῃ τῶν πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων, τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου ἄγοντος τὰ ὀνομαστήρια αὐτοῦ, ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου, προέστη τῆς ἐν τῷ καθεδρικῷ ναφ τελεσθείσης δοξολογίας. Αὐθήμερον δὲ περὶ τὴν 6.30 μ. μ. ἐχοροστάτησεν ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου κατὰ τὸν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πρώτου ἐν Ἀθήναις καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας θέσεως κηρύγματος τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου τελεσθέντα μέγαν πανηγυρικὸν Ἐσπερινὸν ἐν μέσῳ μυριάδων εὐσεβῶν πανηγυριστῶν.

—Ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κληρικὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπισκεφθεὶς πρὸ τίνος τοῦ ἐν τῷ Στρατιωτικῷ Νοσοκομείῳ «Ρίμινι» νοσηλευομένου τραυματίου τῶν παλαιῶν καὶ τῶν τελευταίων μαχῶν, διεβίβασε πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Α. Μ. καὶ ἠχῆθη εἰς αὐτοὺς ταχεῖαν τὴν ἀνάρρωσιν, διένειμε δὲ πρὸς πάντας ἀνά ἐν Εὐαγγέλιον, σιγαρέττα, γλυκίσματα καὶ ἄλλα χρήσιμα εἶδη.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Κορινθίας

Ἀπὸ τῆς 20 λήξαντος μηνός, Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς, ἤρξατο ἑορταζομένη ἐν Κορίνθῳ ἡ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Μιχαὴλ θεοπισθεῖσα «Ἑβδομάς τοῦ ἁγ. Παύλου». Καὶ αὐτῇ μὲν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐναρξέως,

κατά την έν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Κορίνθου τελεσθεῖσαν πανηγυρικὴν λειτουργίαν ὠμίλησεν ὁ πρὸς τοῦτο ἀφικόμενος ἐκεῖσε καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος περὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἀποστόλου. Κατὰ δὲ τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας ἐγένοντο εἰδικαὶ παρακλήσεις εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, συνάξεις, ὄλουκταί, συγκεντρώσεις τοῦ μαθητικοῦ κόσμου, συνιερουργαὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Κορινθίας καὶ Ἀργυροκάστρου μετὰ καὶ τοῦ λοιποῦ Κλήρου, ἔορται τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, λιτανεύσεις τῶν πανηγυριστῶν μετὰ τῆς ἱερᾶς εἰκόνας, πάντα μετὰ καταλλήλων τῆ περιστάσει ὁμιλιῶν. Κατὰ τὴν κατακλειστικὴν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων, τῇ μὲν πρώτῃ ἐτελετάρχησαν ἐν τῇ ἱερωσίᾳ ἀμφότεροι οἱ ἱεράρχαι, ὧν ὁ Σεβ. Ἀργυροκάστρου ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον, τῇ δ' ἑσπέρᾳ ἐτέλεσθη ὁ Ἑσπερινὸς ἐν Παλ. Κορίνθῳ ἐπὶ τοῦ «Βήματος», ἐφ' οὗ εἶχε προσαχθῆ πρὸς δίκην ὁ ἀπ. Παῦλος, ὠμίλησε δ' ὁ Σεβ. Κορινθίας.

Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἔντονος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐσημειώθη πνευματικὴ καὶ φιλανθρωπικὴ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δράσις χάρις εἰς τὴν ποιμαντορικὴν πρόνοιαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἰωακείμ καὶ τῶν ζῆλων τῶν παραγόντων τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος. Οἱ ἱεροκήρυκες Ἀρχιμ. Σωκράτης Ἀναζηλῆς καὶ Γεώργιος Δημόπουλος ἐπανειλημῶς διέδραμον κηρύττοντες ἀνά τὰ χωρία οὐχὶ ἄνευ κινδύνου, ὡς ἐκ τῆς ἀναμάλου καταστάσεως, καὶ οἱ καθηγηταὶ δὲ Ἀπόστ. Παπαδόπουλος καὶ Χρ. Ἀδαμόπουλος μετὰ καὶ τοῦ Γραμματέως τῆς Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Θεοφ. Μπετίστα καὶ ἄλλοι ἱερεῖς πρωτοστατούντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου τακτικῶς ἐδίδασαν ἐν Βόλῳ, Ἀλμυρῷ καὶ εἰς τὸν στρατόν, ἱκανοποιούντες τὴν δίψαν τοῦ συντρέχοντος εἰς ἀκρόασιν τοῦ θεοῦ λόγου πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου. Ἐκ παραλλήλου εἰς καπναποθήκας μετατραπέσσας εἰς αἰθούσας χριστιανικῶν ἐστιῶν οἱ ἱεροκήρυκες, διοργανοῦντες ἐβδομαδιαίας συγκεντρώσεις ἐργαζομένων νεανίδων, νέων καὶ γονέων ὁμιλοῦσι πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ ἐπικαίρων θεμάτων, καὶ διαλέξεις δὲ ἐπιστημονικαὶ γίνονται ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῶν ἱεροκλήρων.

Λίαν καρποφόρος σημειοῦται ἐν τε Βόλῳ καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἡ δράσις τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Ἐν τῇ πόλει ἐλειτούργησαν 26 Κατηχ. Σχολεῖα, ἐν δὲ τῇ ὑπαίθρῳ 22, εἰς ἃ ἐφοίτησαν περὶ τὰς 5.000 παιδιὰ, ἐδίδασαν δὲ μετὰ τῶν ἱεροκλήρων καὶ ἄλλοι λόγοι προσηκόντως κατηχητικοί.

Καὶ εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως ἡ δέουσα ἐπεστήθη προσοχὴ κατὰ τὰς περιόδους τῶν νηστειῶν δέκας ἐξομολόγων, προκατηχησμένων ὑπὸ τῶν ἱεροκήρυκος Σ. Ἀναζηλῆ, ἐξαποστέλλεται εἰς τὴν ὑπαίθρον, καταφανῆς δὲ προκύπτει ἡ ἐπὶ τοῦ πληρώματος ἐπίδρασις τοῦ πνευματικοῦ τούτου φωτισμοῦ.

Ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου συστηματικὸν τελεῖται καὶ τῆς φιλανθρωπίας τὸ ἔργον. Πλὴν τῶν συνήθων ὑπὲρ ἀσθενῶν καὶ δυστυχούντων μηνιαίων δαπανῶν, τὸ Γενικὸν Φιλόπτωχον Ταμεῖον τῆς ἱ. Μητροπόλεως μετὰ τοῦ Φιλοπτώχου τῆς ἐνορίας Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ τῶν λοιπῶν 8 ἐνοριῶν τῆς πόλεως ἐδαπάνησαν δι' ἀγορὰν τροφίμων ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἀσθενῶν Βόλου ὑπὲρ τὰ 24.000.000 δραχμῶν.

Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις, συμπληροῦσα τὸ ὑπάρχον κτήριον τῆς, ἠγόρασε παραπελεύρως αὐτῆς γῆπεδον ἀντὶ 25 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἐφ' οὗ κτίζει τριώροφον παράρτημα ἐκ 12 δωατίων δι' ὅλας τὰς ὑπηρεσίας τῆς, τοῦ ὁποῦ ἡ δαπάνη προϋπολογίσθη εἰς 90 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Ἡδὲ ἐκτίσθησαν οἱ δύο ὄροφοι καὶ ἤρχισεν ἡ οἰκοδομὴ καὶ τοῦ τρίτου καὶ Θεοῦ βοηθοῦντος ἐλπίζεται συντόμως ἡ ἀποπεράτωσις καὶ ἡ στέγασις ὁλοκλήρου τοῦ νέου κτιρίου. Οὗτως ἡ ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος ἀποκτᾷ πλήρως κτιριακὸν

συγκρότημα, οὗ ἑστερείτο μέχρι τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκαταστάσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἰωακείμ.

Μητρόπολις Θηβῶν-Λεβαδείας

Ὁ Προμηθευτικὸς καὶ Καταναλωτικὸς Συνεταιρισμὸς Κληρικῶν ἐπαρχίας Θηβῶν δι' ὑπομνήματός του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καθιστῶν γνωστὸν, ὅτι τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον τῆς ἐπαρχίας, ὄχυρόμενον ὀπισθεν τῆς ἐν τῇ πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου 415 τῆς 14-10-1947 περὶ καθορισμοῦ τῶν μισθολογικῶν κατηγοριῶν τῶν ἐφημερίων Ἐγκυκλίῳ τοῦ Ὑπουργείου παραλείψεως τῆς κατατάξεως καὶ τῶν ἐχόντων ἀπολυτήριον Γυμνασίου καὶ πτυχίου Ἐκκλησ. Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς εἰς τὴν Β' κατηγορίαν, ὑπεβίβασε τοὺς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συναιτερισμοῦ κεκτημένους ταῦτα εἰς τὴν Γ' κατηγορίαν Σχολαρχείου, παρακαλεῖ ὅπως δι' ἐκδόσεως συμπληρωματικῆς ἐρμηνευτικῆς Ἐγκυκλίου ἀποκατασταθῆ ἡ δικαιοσύνη, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ προφανοῦς ἀδικήματος, χρήζοντος ἀμέσου ἐπανορθώσεως.

Μητρόπολις Ζακύνθου

Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Χρυσόστομος δι' ἐγκυκλίου του πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ζακυνθίους καὶ λοιποὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ἐπικαλεῖται τὴν συμβολὴν καὶ χρηματικὴν βοήθειαν τῶν τιμώντων τὴν μνήμην τοῦ θαυματουργοῦ πολιούχου τῆς νήσου ἁγίου Διονυσίου, ὅπως συντελεσθῶσιν ὄσα μέχρι σήμερον ἀπέμειναν ἀνεκτέλεστα πλείστα ἀξιόλογα ἔργα τέχνης ἐν τῷ ἀνεγερθέντι ἤδη μεγαλοπρεπεῖ ἱερῷ φερωνύμῳ ναῷ τοῦ ἁγίου, ὁστινος ὁ ἔγκαινισμὸς πρόκειται νὰ τελεσθῆ περὶ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς Αὐγούστου. Ὁ ναὸς οὗτος χαρακτηρίζεται ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ὡς ὁ μεγαλύτερος τῶν ναῶν τῆς Ἀνατολῆς ρυθμοῦ Βασιλικῆς.

Μητρόπολις Γυθείου - Οἰτύλου

Γράφουσι ἡμῖν ἐκ Κυθήρων, ὅτι τὸν Σεβ. Μητροπολίτην κ. Δημήτριον, ἀφικόμενον τῇ 6 λήξαντος μηνὸς εἰς ποιμαντορικὴν τῆς νήσου ἐπίσκεψιν ἐν συνοδείᾳ τοῦ καθηγουμένου τῆς μονῆς Φανερωμένης πανοσ. Ἀρχιμ. Συνεσίου, σύμπας ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς ὑπεδέχθη μετὰ πολλῆς εὐλαβείας. Ἡ Α. Σ. ἀποβιβασθεὶς εἰς Ἁγίαν Πέλλην κατηυθύνθη εἰς Ποταμόν, ὁπότεν, ἀφοῦ ἐπεθεώρησε τὸν μεγαλοπρεπεῖ ναὸν τῆς Ἰλαριώτισσης ὑπεραγίας Θεοτόκου, διέδραμε διὰ τοῦ χωρίου Φωτσάδικα καὶ τῶν λοιπῶν, ἕως οὗ ἀφίκετο εἰς τὴν χώραν, ἐνθα ἐδεξιώσαντο τὴν Α. Σ. ἔξω τῆς πολίχνης ὁ τε κληρὸς καὶ ὁ λαὸς μετὰ τῶν ἀρχῶν τῆς νήσου, τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, τῶν μαθητῶν καὶ τῶν σωματείων, ἀφοῦ δ' ἐν πομπῇ διηυθύνθησαν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν, ἐψάλη δοξολογία, καθ' ἣν ἡ Α. Σ. ὠμίλησε πρὸς τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησιαστικόν. Τῇ ἐπιούσῃ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐπισκεφθεὶς τὴν μονὴν Μυρτιδιώτισσης ἐχοροστάτησεν ἐν αὐτῇ, τῇ δὲ Κυριακῇ, ἀφοῦ ἐτέλεσε τὴν θεῖαν λειτουργίαν ἐν τῷ μητροπ. ναῷ καὶ διηυθέτησε τὰ ὑφιστάμενα ζητήματα, ἐπεσκέφη τὰ χωρία Πιτινιάνικα, Καρβουνάδες, Λειβάδι καὶ Μυλοπόταμον, διελθὼν δὲ καὶ δι' ἄλλων χωρίων ἐπέπλευσεν εἰς Γύθειον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

Δωδεκάνησα. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Τιμόθεος δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερόν τῆς ἐπαρχίας του κληρὸν συνιστᾷ ὅπως, ὡς ἐν τῷ παρελθόντι ἐν ἡμέραις χαλεπαῖς διετράνωσεν οὗτος ἀκραίφην πατριωτισμὸν, οὕτω καὶ νῦν, ὅτε ἐπεφάνη ἡ δωρήσασα τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν τὸσον ταλαιπωρηθεῖσαν ταύτην δωδεκανησιακὴν γωνίαν χάρις τοῦ Θεοῦ, ὀφείλει νὰ ἐιρηνεύη μετὰ πάντων ἐν ἀγάπῃ, ἀπέχων πάσης ἀναμίξεως εἰς οἰουσδήποτε τοπικοῦς ἢ ἄλλους πολιτικοὺς κομματισμοὺς, ἔχων ὡς πρόγραμμα τῆς ζωῆς του «τὴν διὰ παντὸς τρόπον συγκράτησιν τοῦ ποιμνίου ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ὁμονοίας καὶ συμποίας», μακρὰν πάσης διχαστικῆς ἐνεργείας. Καθιστᾷ δ' ἡ ἐγκύκλιος γνωστὸν εἰς τοὺς ἱερεῖς, ὅτι κληρικὸς συλλαμβανόμενος ὡς πολιτευόμενος θὰ στερῆται τῆς ἱερωσύνης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

'Ανακοινωθέν του Γραφείου Τύπου του Πατριαρχείου 'Αλεξανδρείας δημοσιευθέν ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 1 'Ιουνίου του «Πανταίνου» ὑπὸ ἡμερομηνίαν 31 Μαΐου ἐν, ἔτους, ἀναφέρει ὅτι «ἡ Α. Θ. Μ. ὁ σεπτὸς ἡμῶν Πατριάρχης κ. Χριστοφόρος ὡσαύτως προσεκληθῆς ὡς παραστῆ ἑφέτος ἀπὸ τῆς 8-18 'Ιουλίου μετὰ συνοδείας 5-6 προσώπων εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ 'Ιωβιλαίου, πλὴν λόγῳ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως ἡ Α. Θ. Μ. ἀπέκλινε τὴν πρόσκλησιν μετ' εὐχαριστιῶν. Μεταβιβάσας δ' ἀδελφικῶς τὴν ἀποφιν ταύτην τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ 'Αντιοχείας *κ. 'Αλεξάνδρῳ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ σήμερον τὴν τηλεγραφικὴν ἀπάντησιν ὅτι ἡ Μακαριότης του συμφωνεῖ μετὰ τῆς ἀπόψεως λόγῳ τῶν ἐξαιρετικῶν περιστάσεων τὰς ὁποίας διερχόμεθα πᾶντες».

'Εν τούτοις τηλεγράφημα τῆς 25 'Ιουλίου ἐκ Παρισίων, δημοσιευθέν εἰς τὸν ἀθηναϊκὸν τύπον τῆς 26 λήξαντος μηνός, ἀνήγγειλεν εἶδησιν ἐκ Καΐρου, καθ' ἣν «ὁ ἑλλην ὀρθόδοξος Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας Χριστοφόρος πρόκειται νὰ ἀποστείλῃ δύο ἢ τρεῖς ἀντιπροσώπους εἰς τὰς ἑορτὰς, αἱ ὁποῖαι θὰ τελεσθοῦν ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὸν προσεχῆ 'Ιούλιον πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς 500ῆς ἐπετείου τῆς ἰδρύσεως τῆς αὐτοκεφάλου ὀρθόδοξου ρωσικῆς 'Εκκλησίας». Τὸ τηλεγράφημα προσέθετεν:

«Ὡς γνωστὸν, ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας καὶ ὁ ἑλλην ὀρθόδοξος Πατριάρχης 'Αντιοχείας εἶχον ἀνακοινώσει πρὸ τίνος, ὅτι θὰ ἀπέιχον τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ συνέδριον τῆς Μόσχας. Οἱ δύο Πατριάρχαι ἐδήλωσαν ὅτι μετέβαλον γνώμην διὰ νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη νὰ μετάσχη τῶν ἑορτῶν τῆς Μόσχας».

— Ἡ Α. Θ. Μ. ὁ Πατριάρχης ἐπέβαλε κανονικὸν ἀφορισμὸν εἰς τὴν κάτοικον 'Αλεξανδρείας κυρίαν 'Αμαλίαν (Λιλικαν) Σωκρ. Γκεζίρογλου, τὸ γένος Α. Νικολαΐδου, καὶ ἀπηγόρευσε εἰς αὐτὴν νὰ μετάσχη οἰουδήποτε ἱεροῦ μυστηρίου ἢ ἐκκλησιαστικῆς εὐλογίας, διότι, «μετὰ φανατισμοῦ ἐχομένη τῆς γνωστῆς ἀντιχριστιανικῆς αἰρέσεως τῶν Εὐαγγελικῶν καὶ διαρκῶς περιάγουσα τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσηλυτον», καὶ ἐπανειλημμένως προτραπέισα καὶ νοθευθεῖσα ὡς ἀποπτύση «τὴν εἰς ἣν ἐξ ἀγνοίας πάντως ἀρχικῶς περιεπλάκη αἵρεσιν καὶ ἐπανεῖλθη εἰς τὴν πίστιν τῶν προγόνων αὐτῆς... ἐδήλωσεν ὅτι ἐμμένει ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὰς δοξασίας τῶν Εὐαγγελικῶν καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν προσηλυτισμοῦ ὑπὲρ τῶν κακοδοξῶν αὐτῶν». 'Απήρθη δ' ἡ Α. Μ. συμβουλήν πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς ὡς εἰς οὐδεμίαν εὐρίσκωνται θρησκευτικὴν ἢ κοινωνικὴν μετὰ τῆς ἀφορισθείσης σχέσιν.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ

Προκειμένου ἡ Σχολὴ τῶν 'Ιεροκηρύκων, 'Εξομολόγων καὶ Κατηχητῶν νὰ λειτουργήσῃ ἀπὸ τοῦ ἐπομένου Σχολικοῦ ἔτους (1948-49) ὡς ἐσωτερικῆ, καλοῦνται οἱ βουλόμενοι νὰ φοιτήσουν εἰς ταύτην πτυχιούχοι θεολόγοι, κληρικοί ἢ λαϊκοί, ὡς ὑποβάλουν μέχρι τέλους 'Ιουλίου ἐ. ἔ. εἰς τὴν 'Αποστολικὴν Διακονίαν ('Αθῆναι ὁδὸς Φιλοθέης 19) αἴτησιν μετ' ἀντιγράφου τοῦ πτυχίου καὶ βραχέος βιογραφικοῦ σημειώματος.

Τὰ ἔξοδα διδασκαλίας, διαμονῆς καὶ διατροφῆς θέλει καταβάλλει ἐξ ὀλοκλήρου ἡ 'Αποστολικὴ Διακονία.

'Αθῆναι τῆ 6ῃ 'Ιουνίου 1948.

('Εκ τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας)

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

'Εκάστην Τρίτην 6 1/2 μ.μ. καὶ ἐκάστην Παρασκευὴν 6, 20' σὰς ὁμιλεῖ ἡ 'Αποστολικὴ Διακονία τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἀπὸ τοῦ 'Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῶν 'Αθηνῶν. Παρακολουθήσατε τὰς ὁμιλίας καὶ καταστήσατε αὐτὸ γνωστὸν καὶ εἰς ἄλλους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Α' ΒΙΒΛΙΑ

- 1) 'Εκλογαὶ ἐκ τῶν 'Ελλήνων Πατέρων τῆς 'Εκκλησίας. Δρ. 7.000.
- 2) Tihamer Toth: Χριστιανικὴ Πίστις καὶ 'Επιστήμη (κατὰ μετάφρασιν 'Ι. Παναγιωτίδου) Δρ. 3.000.
- 3) 'Απολογητικὰ τῶν Πατέρων τῶν πέντε πρώτων αἰώνων κατ' ἐπιλογὴν Γρηγορίου Παπαμιχαήλ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Δρ. 15.000.
- 4) 'Αρχιμ. Τίτου Ματθαϊάκη. 'Ο ἱερεὺς ἀπέναντι τῶν ἐργατῶν. Δρ. 2.000.
- 5) Μητροπολίτου Κορινθίας Μιχαήλ «Θρησκεία καὶ διανόησις». Δρ. 4.000.
- 6) Μητροπολίτου Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσόστομου «'Ο 'Ιησοῦς Χριστὸς ὑπογραμμὸς ἠθικοῦ βίου». Δρ. 2.000.
- 7) 'Αρχιμ. Τιμοθέου Ματθαϊάκη «'Απὸ τὴν πηγὴν τοῦ Ζῶντος 'Υδατος». Δρ. 8.000.
- 8) «Συμβολαὶ εἰς τὴν 'Ιερὰν 'Εξομολόγησιν». Δρ. 3.000.
- 9) Μητροπολίτου Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσόστομου «Μελετήματα». Α' Δρ. 4.000.
- 10) Μητροπολίτου Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσόστομου «Μελετήματα». Β' Δρ. 4.000.

Β' ΦΥΛΛΑΔΙΑ

'Η φωνὴ τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας (διανέμεται δωρεάν διὰ τῶν 'Ιερῶν Μητροπόλεων).

- α) 'Ολίγα χρυσᾶ λόγια σὲ μιὰ ἀμαρτωλῆ
- β) Πρὸς τὸν τραυματιᾶν
- γ) Χριστοῦ γεννα στὴ φυλακῆ
- δ) 'Επίσημα ἔγγραφα κατὰ τῆς αἰρέσεως τῶν Χιλιαστῶν
- ε) Χιλιασταὶ ἢ ψευδομάρτυρες τοῦ 'Ιεχωβά
- στ) 'Απὸ τὰ βασικὰ προβλήματα τῶν νέων
- ζ) Στὸ μαχόμενον 'Ελληνόπουλο
- η) 'Εν φυλακῇ ἤμην...

'Αποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν εἰς πάντα διαβιβάζοντα τὸ ἀντίτιμον εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας. Φιλοθέης 19. Τὰ δωρεὰν παρεχόμενα διανέμονται διὰ τῶν 'Ι. Μητροπόλεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κωνσταντίνου Γ. Μπόνη Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, Βυζαντινὴ Θεολογία (Ανατύπωσις ἐκ τῆς «Θεολογίας»). 'Εν 'Αθήναις 1948 (σ. 32).

'Ανδρέου Γ. Φυτράκη 'Υφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, Μαρτύριον καὶ μοναχικὸς βίος ('Ανατύπωσις ἐκ τῆς «Θεολογίας»). 'Αθῆναι 1948 (σ. 31).

Παναγιώτου Γ. Μπρατσιώτου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, 'Η ἑλληνικὴ Θεολογία κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν. 'Ανατύπωσις ἐκ τῆς «Θεολογίας». 'Αθῆναι 1948 (σ. 48).

Κ. Ν. Κωνσταντινίδη 'Η Ρόδος ἕνα τραγοῦδι. 'Αλεξάνδρεια 1947 (σ. 180).

J. Holzner Παῦλος, Μετάφρασις 'Ιερ. Γ. Κοτσώνη